

CONCETTA LA MAZZA

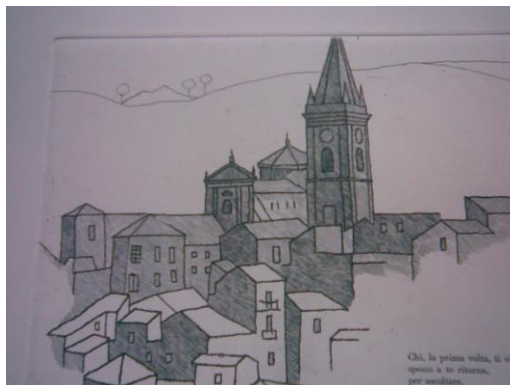
Надвор од синото небо



Биографија

Кончета Ла Маца е родена во Новара ди Сицилија во 1936 година, најстара ќерка на Доменико Ла Маца и Тереза Коренти. Во 1950 година, по болен период на „доверување“ на нејзината тетка по мајка, таа им се придружи на родителите во Домодосола, каде што сè уште живее заедно со нејзиниот сопруг Џузепе. Има три деца: Армандо, Лусијано и Даниела. Неодамна во неговиот ум се вовлече огромната желба да се потсети на своето детство во Новара и еве го раѓањето на овој интимен, личен дневник, но полн со анегдоти и референци за околината од таа ера: градот, селата, луѓето, навиките, традиции на таа територија во мрачните години на Втората светска војна.

Примордијалната енергија на пишувањето



Малата Кончета е доверена на нејзините чичковци и принудена против нејзина волја да живее во Кастрангија во копаче далеку од градот и нејзините соученици. Така тој патува во својата лична Via Crucis во осаменост во суровите години на војната меѓу гладот, непознавањето на времето, суеверија и малтретирање. По војната неизбежната емиграција и природно тешкиот почеток на север.

Сето ова е раскажано преку погледот на едно мало девојче кое во своето сеќавање ги обновува фазите на сопственото растење и кое со изненадувачка свежина и суптилна нишка на иронија ни го дава задоволството да читаме - конечно - симболична приказна за нашата семејна заедница. способни да нè придвижат длабоко и што му припаѓа на секој од нас.

Во овој краток роман на Concetta La Mazza, пишувањето го поткопува секое правило и се враќа на потеклото, ослободено од каква било формална шема, водена од таинствена внатрешна виталност, станува бесна река која обзема сè, тоа е поројниот дожд на душата.

Фигурите на чичковците, Антонија и Микеле, се незаборавни, исто како што сликата на Новара останува незаборавна, колку што е дарежлива, обвивна и слатка, колку што е груба и груба.

Конечно, тешката транзиција во адолесценција кога се случува непоправливото, но малата Кончета не ѝ попушта на трагичната судбина, благодарение на нејзината храброст и непоколебливата надеж во иднината, благодарение на нејзините очи кои можеа да погледнат... подалеку од сино небо!



„За мене тешкото искушение започна. Веројатно беше топол ден, започна летото 1938 година, имав две години и тетка ми дојде да ме земе. Во платнена кеса стави блуза и два пара гаќички, а потоа несвесна за се што излегов од дома. Бев толку мал што не можев да сфатам дека мојот Via Crucis ќе започне тој ден“.

Надвор од синото небо

Прва глава - Татковата куќа



Сега е стара ненаселена руина, задушена од пајажина и изглодана од молци, но, многу одамна, во Новара, град кој лежи под величествената тврдина во планините Месина, во една уличка во областа Енгија имаше куќа во близина на фонтаната. Влезната врата се отвораше на внатрешно скалило што водеа до првиот кат каде што имаше мала соба со дрвена даска: тоа беше спалната соба. Се качивте горе и таму беше кујната, ако може така да се нарече. Во едниот агол имало камена плоча на која се палел огнот и железен статив со кој се ставало тенџерето за тестенини. Напред закачена на ѕид, црна како теренот, дрвена лопата, две сита, едно мало и едно големо, рерната за печење леб, од страна полурасипан ковчег, маса, две „фурици“ и малку раши столче. Конечно имаше соба, со мал балкон со поглед на уличката,

каде што едвај имаше место за единечен кревет. Таа дупка беше кралството во кое живееше дедото, кој остана вдовец во 1934 година, а под скалите беше создаден камен тоалет со дрвен капак. Бидејќи немаше канализација, оваа последна сигурно служеше за намалување на смрдеата што се пушташе. Нормално, куќата немаше вода и струја, удобности што ги немаа ниту бароните во тие денови. До него имало дрвена капија што водеа до фармата каде што кокошките биле качени на дрвото.

Во ова ќоше, надвор од светот, мајка ми, која беше шивачка, живееше заедно со дедо ми, двајцата браќа и една сестра, сите постари од неа, беа во брак и исто така живеела во Новара. Мајка ми беше русокоса, слаба, многу изнемоштена, имаше многу нежни црти и она што беше најзабележливо на нејзиното лице, бело како млеко, беа две крупни сини очи, речиси секогаш исплашени и тажни. Можеби ненадејната смрт на нејзината мајка, кога имала дваесет и четири години, била причина за нејзината физичка и морална кршливост.

Неколку години по смртта на баба ми, мајка ми, благодарение на интервенцијата на една од нејзините сопруги, го запознала нејзиниот принц Шармант. Татко ми припаѓаше на благородничко семејство од Бадијавекија, кое водеше таверна со тутунар и намирници. Тоа беше семејство на вредни работници, а татко ми, според сите сметки, беше многу убав, висок, темен, самоуверен и претприемнички човек. Живееше во село далеку од градот: можеше да стигне пеш, со добро темпо, за половина час. Неговиот татко влечел ќумур. Мајката била динамична жена, утрото со мазгата отишла во Новара да ја купи робата што ја набавувала во продавницата: тутун, сол и јадења. Секогаш се облекувала елегантно со голем црн шал околу вратот, па дури и го купувала весникот за да ги информира своите клиенти. Тоа беше единствената продавница во селото и во таа куќа не недостасуваше благосостојба, иако имаше осум усти за хранење.

Доцна во вечерните часови тој демонстративно им помагаше на сега веќе лутите клиенти - и неговиот паричник - разредувајќи го виното со обоена сода. Бидејќи децата не секогаш ја наследуваат работата на нивните родители, татко ми го научил папучарскиот занает. По веридбата која траеше неколку месеци, татко ми и мајка ми, еднаш во брак, отидоа да го направат своето љубовно гнездо во куќата кај фонтаната во населбата Енгија. Точно девет месеци подоцна пристигнав на овој свет и, според светиот јужен обичај, го зедев името на мојата баба по татко, Кончета. И покрај мојата нежна возраст, имав темна и збрчкана кожа, секогаш плачев. Бидејќи немавме креветче, дедо ми беше принуден да ме лулка во раце по цел ден, а навечер спиев во големиот кревет со тато и мама. Според сите сметки бев многу грд и неподнослив. Неколку месеци подоцна, гледајќи дека работата во земјата е ретка, татко ми реши да оди на работа во Сардинија. Кога заминал на другиот остров, ја оставил мајка си со бебето што плаче и уште едно суштество кое клоца во нејзината утроба.

Кога имав дваесет месеци се роди сестра ми Роза. Името беше на неговата баба по мајка. За разлика од Концета, Роза - повторно според мајка ми - беше убава, бела и розова во тен, кафеава коса врамуваше хармонично лице украсено со две прекрасни сини очи: цвет, како нејзиното име! Толку многу што кога мајка ми отиде до фонтаната да земе вода со Роза во раце, нејзините пријатели ја прашаа како е можно да се роди две сосема различни ќерки. - Оваа, Русина, да, ти беше билијака, но другата... - Оваа Росина е убава, но онаа другата... со гримаса на усните рекоа другарите. Во меѓувреме, во оваа ситуација продолжив да бидам немирн, како да го насетував претчувството за мојата голгота, која, фала богу, беше издржана, макар не и со оставка.

За да го раскажам остатокот од приказната, прво, морам да ве запознаам со тетка ми Антонија, накратко, Зи 'Нтуоја. Таа беше постара

сестра на мајка ми, имаше седумнаесет години разлика меѓу двете. Таа беше ниска, полничка жена, со валкана коса и паѓаше во очите. Неговото занемарено лице изгледаше постаро отколку што беше и во неговиот празен поглед имаше само толку многу понижување. На дваесет години, на брачната возраст, таа се омажи за нејзиниот прв братучед, кој штотуку се вратил од работа во тунелот Семпионе, кој останал вдовица и имал тригодишен син. Овој човек, вујко ми Микеле, вујко Мишери, беше низок човек и изгледаше како плебејска копија на кралот Виторио Емануел III, тој живееше во куќа што ја поседуваше во многу карактеристична улица во градот со скали широки речиси два метри. Тоа беше прекрасна куќа. На приземјето имаше столарскиот дуќан со голем централен тезга со порок, два ѕидни ормари каде што чуваше рипчиња, длета, гајтани, шипки и шпорети, струг за заокружување на стапалата на масите што ги изгради, тркало за брусење кое служи за острење авиони и сечила, шпорет на дрва со тенџере за втечнување на лепилото, штици наредени насекаде, неколку пили закачени на ѕидот, некои среќни уроци како потковици, кози рогови и кожи од желки, накратко, една од оние места кои сега припаѓаат само на светот на сеќавањата.

До првиот кат водеа дрвени скали, каде што имаше две пространи соби со керамички плочки, луксуз во тие денови, табла направена од вујко ми, софа, маса и неколку столчиња исткаени со рафија, еден вид растително јаже. Од малиот балкон со поглед на улицата во средината на август, кога поворката на Успение се искачи кон Опатијата, можеше со рака да се допре крунисаната глава на Мадона. Од вториот кат, сепак, можеше да се види Рока Салватеста, а напред, низ пукнатината меѓу куќите, можеше да се восхитуваш на прекрасниот пејзаж на планините кои полека се протегаа подалеку, надвор од синото небо, додека не стигнеш до морето каде, особено во студените пролетни денови кога немаше магла, можеше да се види Вулкано на работ на

хоризонтот, а потоа Липари, Стромболи и сите други острови: природен спектакл, блескава разнобојна разгледница.

Друго скалило се искачи на првиот кат, каде што беа кујната и спалната соба, првото многу пространо беше опремено со фурна на дрва за леб и шпорет на јаглен од леано железо за готвење. Тоа беше несомнено убава куќа, освен непријатностите на кујната без мијалник со одвод за извршување на најважните домашни работи. Во тоа време некои погодности сè уште беа незамисливи. Всушност, водата била земена од јавната чешма во бункер за цинк, а потоа однесена на вториот кат каде што била истурана во голем теракотен леген за миење садови. Бидејќи во мијалникот немало одвод, водата од мијалникот била вратена на приземје и фрлена во тоалетот. За жена тоа беше многу напорна работа. Сервилната и понижувачка состојба, до границата на секаква човечка издржливост, го достигна својот врв на вечера кога тетка Антонија, поради почит кон својот сопруг, мораше да јаде од истата чинија каде што јадеше тој претходно, а можеби и кумот. го повтори истото, но јас немам јасна меморија за ова.

Чичко Микеле беше мрачен и намќор човек, колку и вреден толку и глупав, наместо срце имаше чекан од песочник. Никогаш не сум видел трошка нежност или сочувство кон другите во неговите очи. Ја чувала тетка си дома да го чува синот, морала да му приготвува храна, да му прави слуга и секогаш да кажува да, да, да. Не можеше ни да погледне на балконот инаку ќе имаше проблеми, додека речиси секоја вечер после работа одеше во кафана со другарите да пие.

Се врати дома запрепастувачки, облеан во пот и со толку смрдлив здив што беше невозможно да биде во негова близина. Наместо тоа, тетка ми, покрај светлото на маслото, го чекаше до доцна во ноќта без да јаде. Кога малиот крал се враќаше - често немаше сила ни да се качи по скалите - исцрпен се оставаше на правливата работна маса и остануваше таму цела ноќ да се отрезни. Тетка Антонија, и покрај се, го

покри со капут и со љубов седна до него да го чува до утрото. Така поминаа годините и во замена за толкава посветеност, таа не можеше ниту да оди кај роднините за да избегне сцени. Тој, љубоморен, ситен и доминантен, отишол да ѝ купи лут конец, чешли, штипки и други работи, за да ја спречи да излезе од дома. Кога биле поканети на свадбена церемонија, вујко Микеле не се вратил дома до последен момент, а тетка Антонија не можела да оди сама додека роднините не успеале да му влезат во трага на нејзиниот сопруг. Одвреме-навреме успеваа да го убедат, другпат доаѓаше на време, но потоа, на сред забава, го снима, а тетка Антонија, разочарана и жал, се враќаше дома цела потресена. Како што минуваше времето, таа акумулираше горчина и тага, не можејќи да се испушти со никого затоа што беше изолирана и беше плен на страшни главоболки и забоболки кои ја мачеа со недели.

Еден ден еден сосед, многу добар и побожен, му се јавил на чичко Микеле и го прекорил за сето малтретирање што го натерал да трпи жена му: - Треба да се срамиш - му вика таа - да натераш жена така да страда... Антонија треба да земи малку воздух, не мора да ја сегрегираш дома, треба да излезе, да оди на миса, да оди кај роднини, како што прават сите христијани. Пред се треба да оди на прошетка, само така ќе и ја снима главоболката... - комшиката направи кратка пауза, па продолжи велејќи: - на помалку од еден час од тука, одејќи по мазга патека, ние имаат малку земја и мала куќа многу скромна со кујна под покривот и уште една малку влажна просторија која може да се користи како спална соба во лето. Во оваа земја има лешници, смокви, мандарини, мушмули, грозје, зицоли, јаболка, круши, маслинки, накратко, секое добро од Бога.

Како што знаете, по смртта на брат ми, морам да се грижам за тетка ми и веќе не можам да се грижам за селата, поради што помислив да го продадам. Зошто не го купите? Така жена ти би имала можност да

дише добар воздух... Во почетокот чичко Микеле се двоумеше, но потоа отиде да го посети и исто така беше убеден да го купи. За кратко време договорот е потпишан и имотот стана негов. Така, ликот на Виторио Емануел III, сè поутро и предавник, ѝ предложил на тетка Антонија: - ќе научиш да береш смокви и да ги оставиш да се исушат. Кога ќе треба да ги перете алиштата, ќе слезете до реката и ќе ја набавите водата потребна за пиење и готвење со копање дупка во песокот за да ја прочистите. семејствата кои живеат во блиските села Сан Базилио, Валанкаца, Бадијавекија и Пијано Виња. Ќе биде непријатно во зима кога реката ќе издува од вода, но јас ќе ја надминам оваа пречка. Вие, пак, ќе можете да уживате на село. Со спуштен поглед, тетка Антонија уште еднаш направи како што ѝ беше наредено: - *Suomu tu voi, eu fazzu.*- Како сакаш, ќе направам, послушно одговори кутрата девојка.

Второ поглавје - Надвор од овој свет



На почетокот на пролетта 1936 година, сиромашното девојче и нејзиниот вујко Мичери се преселиле во Кастрангија, на село, во близина на коритото на потокот. Во различните населби Бадијавекија, Сан Базилио и Валанкаца се рашири веста дека тој сè уште е достапен и луѓето го повикаа за работа. Во тоа време постоеше обичај, макар и денес да изгледа чудно, кога ќе им требаше маса, прозорец, врата или гардероба, да го повикаат столарот и да го угостиат во својот дом: импровизираа работна маса и ги ставија на располагање потребните дрва. Чичко Микеле ги донесе алатите и остана на лице место додека не заврши работата.

Го викнаа да исече дрво и го оставија да се исуши неколку години. Стеблото на дрвото потоа било монтирано на сид. Столарот ја држел пилата одозгора, а помошник долу: „Serra serra mastro dascio che dumè fagimmo a cascia“ (Пила или голем мајстор, утре да ги направиме градите).

Стеблото на дрвото беше поставено на сид. Со огромна пила ги набавиле даските и со нив изградиле прозорци, кревети и гардероби. За да ја заврши оваа работа, тој стана во 4 и тргна со својот ранец и игли. Кога стигнал во својот дом, муштериите му понудиле свежо млеко со кромид и парче леб. На пладне чинија тестенини и парче сирење. Во

самрак престанал да работи и му дале домашен леб како прв депозит пред да ја плати сметката во недела во Новара.

Поминаа неколку години и синот Турилу порасна и од прва рака сфати дека нема намера, за ништо на светот, остатокот од својот живот да го помине изолиран на село. Тој го научил занаетот на неговиот татко, но сакал да се специјализира и да стане кабинети. Успеал да го убеди татко му да го испрати во град каде што постоела можност да ја научи таа уметност. Се преселил во Катанија и по две години стажирање станал многу добар, се чувствува подготвен да ја заврши таа работа, а бидејќи сега имал деветнаесет години мислел дека е дојдено време да основа свое семејство. Со години ја познавал ќерката на овчарот и решил да се ожени, но тоа било спротивно на желбите на неговиот вујко Мичери кој би сакал неговиот син да се ожени со жена од неговата каста. Во тие денови, неверојатно, но беше вака: за занаетчија да се ожени со ќерка на овчар беше голем извор на срам. Одеднаш избувнал голем конфликт помеѓу таткото и синот што го натера Турилу дефинитивно да се оттргне од својот татко и маќеа. Со новото семејство ја напуштил земјата и се преселил во Комо каде што заработил богатство преку својата работа.

Вујковците немаа деца, па со заминувањето на Турилу тие дефинитивно останаа сами. Личноста која најмногу настрада од оваа изолација беше тетка Антонија која целите денови ги поминуваше во разговор со птиците, мувите и комарците што зуреа околу неа. Во таа пештера на село тој немаше можност да разговара со никого. Само по повод важни празници како Божиќ, Велигден или празникот на Мадона Асунта во средината на август, тој можеше да оди во градот да ја посети мајка ми. За време на една од овие посети, откако долго се жалеше на нејзината состојба, таа ја запроси својата сестра: - Драга Тереза, забележав дека имаш премногу работа со две мали девојчиња, довери ми ја Концета за да бидеш послободно да се посветиш на

малиот. Ќе ја однесам на село каде што воздухот е подобар и ќе и направам добро - Мајка ми на почетокот не беше сигурна, но потоа, како и секогаш, со оглед на нејзиниот лесно условен карактер, по напорното инсистирање на нејзината сестра таа се согласи.

За мене тешкото искушение започна. Веројатно беше топол ден, започна летото 1938 година, имав две години и тетка ми дојде да ме земе. Во платнена кеса ставив блуза, два пара гаќички и несвесен за се што излегов од дома. Бев толку мал што не можев да сфатам дека мојот Via Crucis ќе започне тој ден. Ја следевме патеката на мазга додека по половина час или можеби повеќе не стигнавме во ова осамено место со не многу смирувачкото име Кастрангија (Касандра!) речиси како да предвидуваме несреќа, накратко името веќе беше цел план, дури и ако Не можев да го сфатам тоа во тоа време. Мажот првично ме пречекуваше добро, тетката ми купуваше слатки за да ми го придобие вкусот и кога ме придружуваше до Новара да ја посетам мајка ми, секогаш упорно ми велеше дека не треба да се враќам дома, но подобро е да расте со неа која беше сама и дека ќе ми биде мајка. Не можев да направам ништо освен да се покорувам.

Во меѓувреме, татко ми се врати од Сардинија, остана само една недела, доволно за да ја забремени мајка ми и повторно си замина. Беше 1939 година, а следната година се роди Антониета. Сè уште нејасно се сеќавам дека тетка ми Антонија ме однесе во Новара да се видам со мајка ми и ја видов сестра ми за прв пат. Сакав да останам дома за да ја гушкам малата Антониета, но тетка ми, која сè повеќе го контролира мојот живот, ригидна како војник, ми рече: - Турнему дома, ќе те направам убава кауза - (Ајде да одиме дома, ќе ти направам убава кукла).

Кога стигнавме во бараката, ми стави во прегратка полнета „каузита“ со обоени црвени, застрашувачки очи. Се исплашив. Тоа беше период во кој постојано плачев затоа што сакав да се вратам во Новара кај

дедо ми и мајка ми, но немаше начин да го убедам вујко Антонија: нејзиното срце беше скаменето и глуво на секоја моја жалба. Во првите три години поминавме многу време во селската куќа во Кастрангија, каде што немаше ниту една жива душа, само ретко можеше да се забележат туристи во куќите расфрлани наоколу.

Во недела одевме во селото и ги посетував мајка ми, моите сестрички и дедо ми по мајка. Дедото беше убав човек со мустаќи. Носеше со себе кутија за бурмут која повремено ја душкаше. Зимно време ме земаше под наметката и ме носеше на плоштад да купам слатки и да го пробам виното во таверната „Скиандита“ над болницата. Вечерта се вративме во Кастрангија.

Некои вечери вујкото одеше на проба со бендот, каде што свиреше на тромбон, потоа застана да пие во таверната и жив се враќаше на село. На 500 метри од Кастрангија почна да вика „Концетина, нтоја...“. Во меѓувреме, тетката дома го имаше подготвено земјеното грне за да ја загрее водата на стативата. На половина пат од готвењето му наlea чаша врела вода, можеби за да го исфрли виното. Во железна тава тетка ми го подготви кромидот со доматиите за да ги зачини тестенините. Кромидот беше недоволно сварен и ме натера да повратам. „Јади, инаку ќе го земам каишот и ќе ти ги дадам телата...“.

Во тие денови една жена со венецијанско потекло била бабица на Сан Базилио. Кога реката беше во поплава во зима, вујко Микеле ја носеше на рамо (цијанкалеа) за да купи во аптеката во Новара. Застанал дома и рекол „Антонија, дај и шал, ладно е“. Кутра тетка, не знам дали разбра дека е љубовница на Микеле.

Сега имав пет години, изолиран на село, без да зборувам со никого, станав како диво животно. Се срамеv од сите. Кога отидовме во Новара се криев затоа што се плашев од луѓе. Соседите ја сфатија оваа

трансформација и затоа ги советуваа моите чичковци да ме испратат во градинка. За среќа, чичковците се уверија. Така, едно утро тетка ми го испрати вујко ми Микеле да ми купи бисквит и да го стави во белата сламена корпа што ми ја даде баба ми по татко ми. Заедно со бисквитот ставил и свежо јајце. Ме придружуваше до расадникот кој се наоѓа во близина на селската опатија. Кога калуѓерката ја отвори вратата за да ми посака добредојде, почнав да врескам. Од страв ја фрлив корпата на подот, јајцето се искрши и остави нечистотија по целиот под. Тетка ми ме казни со удирање силно и ме врати дома. Така и мојот прв ден во градинка стана и последен.

Се случуваше, уште од четири години, вујко ми да рече: - Кончетина, оди во Новара и земи ми кармиери (апчиња за смирување) за главоболката. Трчав по патеката за мазга како порове, поминував низ областа Греко, понекогаш застанував кај фонтаната за да ја изгаснам жедта и стигнував во аптеката „du Surcittu“. Тој, фармацевтот, се зачуди и им кажа на пријателите дека за кратко време како гром одам до и од Новара. На петгодишна возраст ме одведеа во Барселона далечни роднини. Таму првпат го видов и слушав со големо изненадување... радиото! Отидовме и во продавница за да купиме парче ткаенина во боја на грашок. Продавачот предложи: - Купете ја и капата и белата марама. На крајот се увериле и продавачката им дала бесплатни две парчиња светкав син и светлосин сатен. Следниот ден ги однесовме ткаенините кај мајка ми која ја направи облеката за неколку дена. Во неделите се чувствував како ќерки на маркизите и бароните од Новара.

Во зимата 1941 година, среде војната, татко ми, откако ја заврши работата на Сардинија, реши со еден негов пријател да си ја побара среќата во северниот град и да живее продолжувајќи ја својата стара работа како папучар. Во воздухот имаше чувство дека мајка ми сака да му се придружи на татко ми и мене тоа ме вознемири, што еден ден се запишав под нејзиниот кревет, се соблеков и ги набљудував двете зрна

ориз, идните брадавици со красти бидејќи тетка ми никогаш не ме изми. Насилно ми ги одзедоа. Се сеќавам дека видов крв затоа што се повредив. Ја облеков повторно платнената кошула која беше потребна дење и ноќе, па фустанот, а никој не забележа.

Пред да заmine, мајката се обидела да излезе од куќата на дедото со ред, бидејќи кутриот останал сам. Размислуваше да постави електрични светилки, во тоа време привилегија на лордовите. Претходно „у лусу“ се користеше со масло. Вујко Микеле беше вознемирен од ова: неколку дена подоцна тој по ред го повика електричарот и го наложи и тој да ја постави светлината во неговата куќа, па кога отидов во селото и јас уживав во мало светло на стрмните дрвени скали. Кога требаше да одам во тоалет (латреа), во основа едноставна дупка што беше на приземјето зад неговата лабораторија, секогаш имаше наредени ковчези до неа, кои вујко ми ги градеше за да бидат готови во случај на барање.

Утрото на 1 март 1942 година, облечен во син сатен со светло сини ракави, заедно со вујко ми и дедо ми Торе, ја придружував мајка ми и нејзините мали сестри до поштата на Пјаца ди Сан Себастиано, односно, да, до автобус, кој ќе ги однесе до железничката станица Виљаторе. Нејзината 4-годишна сестра Роза не сакала да се качи, а вујко и за да ја убеди и рекол: - ако не се качиш ќе се разболиш - (два пати ќе те прднам).

Јас, најстариот, под влијание на тетка ми, не заминав и останав во Новара. Не можев да престанам да плачам. Утехата ја барав во преградките на дедо ми. И тој остана сам и тој ден останав со него да му правам друштво. По дваесетина дена пристигна првото писмо од мајката кое кажува за успехот на патувањето. Тато ѝ најде пријатен стан со вода во куќата и шпорет на гас, нешто ново за неа. Продолжувајќи ја приказната, ден по пристигнувањето повикала фризер во куќата за да ѝ направи модерна фризура. Во селото речиси

сите жени ја носеа долгата коса со тупа. Накратко, мајка ми беше среќна и задоволна за прв пат во животот. На крајот од приказната ме препорача на неговата тетка. Сигурно не го замислуваше моето страдање во Кастрангија.

Дента откако тргнавме, тетка Антонија ме врати на село и му рече на сопругот да ми ја купи книгата за прво одделение за да ме научи како да пишувам за да можам да одам во второ одделение во октомври наместо во прво одделение. Кутриот јас: Не можев повеќе да играм, но морав да го трошам времето пишувајќи аукции и бројки. Одвреме-навреме наставничката поминувала низ Кастрангија на враќање од Сан Базилио каде што предавала. Нејзиното име беше Марија, таа беше ќерка на капетан што го познаваше нејзината тетка. Тој и понуди чаша вода. Во меѓувреме и ја покажав тетратката и таа ме погали. Таа извади црвен молив од чантата и напиша „браво“. Каква радост, каква среќа да се видам себеси пофален, што за мене е извонредно. Секој ден станував помеланхоличен, ги молев да ме однесат кај чичковците и баба ми и дедо ми по татко ми, но тетка ми рече дека тоа не е потребно.

Се плашеше да не им кажам како ме третираат и како ме хранат. Всушност, храната не беше доволна за едно девојче кое мораше да расте и да се развива: наутро ми дадоа парче тврд леб со сирење, напладне салата со домати и две маслинки. Вечерта, кога нејзиниот сопруг беше таму, тетка Антонија зготви тестенини со импровизиран сос на база на сиров кромид. И ако не го јадев, ризикував да добијам многу ќотек. За разновидност, некои вечери вареше тестенини и грав или некаква мека, мека палента. Само на Божиќ, Нова Година, Карневал и Велигден убија кокошка или зајак. Во јануари убиле свиња од која добиле зачинета салама и свинска маст, но морале да се конзумираат капка по капка инаку не би биле доволни за цела година. Одвреме-навреме во недела вујко ми купуваше по некое валкано

шкембе кое и сега ми се гади самото размислување, или црева свиткани на гранка од магдонос, раковините, кои потоа се пржеа. Сите беа евтина храна затоа што, според нив, не треба да се расипнине како нашите баби и дедовци и ми повторуваа: - Гледаш, секогаш имаат тави полни со колбаси и риби, јадат и пијат. Мораме да се држиме настрана од тие луѓе - рекоа тие -. Моите чичковци се плашеа дека другите роднини ќе ме убедат да инсистирам да им се придружам на мајка ми и татко ми на континентот. Толку се трудеа да ме натераат да ги мразам што понекогаш, кога ќе ги сретнав, ги ставав рацете на очите за да не ги видам.

Дојде септември и морав да полагам приемни испити за втор час. Вујковците ме однесоа во село, се консултираа со чуварот да ме пази, наставничката што ќе ја имам во второ одделение и наставничката на испитната табла. Сите донесоа јајца како подарок за да ми обезбедат унапредување. Никогаш немав контакт со тие луѓе, училницата имаше неколку дрвени клупи со две седишта со мастило. Со мене имаше и други девојки кои полагаа поправни испити. Ме натераа да решавам задачи со собирање и одземање на таблата. И мастилата и таблата ми беа сосема нови. Се тресев како лист од страв и срам, не знаев како да ги решам операциите, бидејќи тетка Антонија само ме научи да ги пишувам бројките од еден до десет. Потоа ме замолија да напишам реченица, малку размислување во тетратката, но не знаев од каде да почнам. Откако завршија тие неред, чуварот ме однесе дома. Тетката ја прашала како поминал тестот, а чуварот одговорил дека не поминал баш најдобро, но дека конечната пресуда е на наставниците.

Изненадувачки, резултатот беше позитивен и бев примен во втор час: бев подготвен да одам на училиште, но се појави проблемот со престилка. Чичко Микеле отишол во продавница претходниот ден и купил остаток од црна ткаенина. Тетка Антонија ми ја направи униформата за еден ден. Беа потребни повеќе пари за да се купи

папката. Моите вујковци имаа пари, но беа опседнати со штедење, па тој, скржавиот, се потруди и ми направи папка од иверица со штипка за прозорец. Дури ни пенкало не ми купија. Вујко ми направи една со тенко парче дрво со нишка закачена на крајот. Не можеа да ги заменат двете тетратки и моливот и мораа да ги купат. На 1 октомври 1942 година, тетка ми ме придружуваше на училиште. Најпрво таа отиде кај *podestà* за да побара извод од матичната книга на родените што училиштето го бараше затоа што немав клас. Учителката беше полна со добрина и срдечно ме пречека, но јас се плашев од неа, можеби затоа што наместо десната рака имаше гумена протеза поради несреќа што се случи како дете во фабриката за тестенини на нејзиниот татко. Ми доделија место во првите редови. Моите нови придружници, кои не ме видеа претходната година, заинтригирани од моето присуство, промрмореа меѓу себе: - Зошто ова предизвикува *sicca-sicca*? - (Кое е ова слабо девојче?). Бев многу заплашена и засрамена, не можев да отворам уста и не одговорив ни на прашањата што учителката со љубов ми ги постави.

Бев диво дете и немав храброст да побарам да излезам да мочам, а еднаш се измочав. Така, кога дојдов дома, тетка ми ме претепа затоа што мораше да ми го испере фустанот кој и онака немаше да се исуши навреме следниот ден. Деновите минуваа и секој пат се повторуваше истото. Наставничката, која дозна за тоа среде бел ден, ме праќаше во тоалет, но понекогаш забораваше и јас си го враќав на себе. Соучениците ме игнорираа и ме избегнуваа како да ме зафати чума и не се ни обидуваа да се дружат со мене.

Тие се познаваа бидејќи се запознаа во селото, додека јас морав да пешачам речиси еден час за да стигнам до куќата на село и затоа немав можност да се дружам со нив. Вујковците доаѓаа во градот само во недела за да се сретнат со пријателите и да поминат неколку среќни часови со нив пред шише вино. Но, најчесто тетката останувала дома

за да прима работни налози за нејзиниот сопруг. На шест години одев по долгата угорнина мазга патека. На половина пат застанав да одберам еден куп темјанушки опкружени со лисја за да и ги понудам на учителката.

Стигнав во училиште преморен. По пладне се вратив на село придружено со заглушувачко чврчорење на цикади и жешко сонце, без да сретнам жива душа.

Се затворив во таа копачка и останав сама да фантазирам со себе во таа помалку од спокојна атмосфера со тетка ми да станува сè построга кон мене. Вујкото, откако ќе завршеше со работа, скоро секогаш застануваше кај меаната и се враќаше дома доцна навечер, секогаш пијан. Некогаш, понапнат од вообичаено, се губеше и не се враќаше дома. Тетка му и некои соседи тргнаа да го бараат среде ноќ покрај потокот со светлината на фенерите. Кога го нашле паднат на земја, го убедиле да си оди дома.

Во меѓувреме, не можев да направам ништо добро на училиште. На крајот на првиот квартал наставникот ги подели елаборатите, потоа со фашистичките ознаки и за жал со сите недоволно предмети: мојот извештај беше најсиромашниот во класот. За да ја охрабрам тетка ми, ѝ реков дека и другите елаборати се како моите и тетка ми за малку ќе ја зеде мамката. Така, од ден на ден сам добивав храброст и на час се обидував да се дружам со некои соученици. Сакав да им пријдам, но тие ме исклучија од нивните разговори, можеби затоа што во нивните очи бев сиромашна селска девојка.

Трето поглавје - Игри на песок



Во годините поминати во осаменост во Кастранија, времето никогаш не минуваше затоа што единствено што можеше да направиш беше да го слушаш чврчорењето на птиците по цел ден и летото заглушувачкото чврчорење на цикадите, кога сирокото се вовлекуваше од морето. по цик-цак патеката на потокот и ја запалиле долината. Животните од селата ми беа пријатели. Така, времето го поминав во фантазирање. Изградив сопствен свет почнувајќи од фигурите што ми се појавуваа на позадината на небото или меѓу гранките на дрвјата: диви животни што зборуваа, витези што ги построив на работ на карпата Хедсејвер, а потоа со мојот магични сили ги натерав да паднат, ги гледав уништени од страв. Потоа ја претворив Карпата во змеј кој наеднаш се откачи од планината и, летајќи високо, рашири ужас низ селата. Ги преобразив облаците, кои станаа летечки чамци и патував по небото мислејќи да одам подалеку од море, каде ме чекаа мајка ми и сестрите. Ракови кои излегле од водата на потокот и отекувале додека не се трансформирале во огромни животни кои дури и ги искорнале растенијата додека напредувале во потокот.

Понекогаш се секавав на непријатното лице на тетка ми Антонија. Не ме сакаше, не ме сакаше, а јас ја мразев: мајка ми ме довери на

нејзината сестра, но ми вети дека еден ден ќе дојде и ќе ме земе: еве зошто често се качував на дрвја. го скенирав хоризонтот, надевајќи се дека ќе ја видам како пристигнува на грбот на бел коњ со татко ми. Во блиските населби Сан Базилио и Валанкаца, сите луѓе заминаа. Останаа само жени, деца и неколку старци. Тие беа тивки села кои животот едвај ги допре. Времето застана и луѓето веруваа дека сè ќе се смени, дека еден ден, штом ќе заврши војната, цивилизацијата триумфално ќе влезе во тој рој од расфрлани, мртви и разбишани куќи. Би сакал да имам пријатели, да знам дека не сум сам и напуштен, да можам да бидам заштитен, да знам дека можам да се засолнам во домовите на оваа или онаа личност. Немав право ни да кажам дека сум без семејство, дека моите родители се далеку на спротивниот брег на морето, отаде тоа бескрајно синило, дека меѓу мене и нив беше како висока и непроодна планина. Наместо тоа, бев принуден да живеам со тетка ми која ме малтретираше. Кога размислував и ја видов како се појавува, таа ме изнервира со тој пискав и брутален глас. Глас направен да вика, да вреска, навредува и навредува.

Дури и животните се плашеа од неговиот глас. Само со сопругот го спушти гребенот и јачината на гласот целосно се промени, преобразувајќи се во блеење на овца. Тетка ми мислеше дека едно мало девојче не е способно да разбере што се случува околу неа. Не само што разбрав сè, туку, згора на тоа, не молчев или пасивна. Тоа беше постојана битка. Бескрајна и исцрпувачка борба. Одвреме-навреме размислував за иднината: таа беше стара и беспомошна, јас бев млада и силна, но и покрај се немаше да се однесувам лошо со неа, тоа не беше дел од мојата природа.

Понекогаш се доближував до реката каде што наоѓав луѓе кои одат да перат алишта, да мијат, односно ги миеа чаршафите и ќебињата, прво натопувајќи сè во пепелта. Или кога после периодот на стрижење дошле да ја измијат овчката волна и да ја исушат на сонце за да ја

избелат и потоа со неа да ги наполнат душеците од креветите. Отидов да ги соберам снегулките што останаа меѓу камењата на брегот и со нив ја облеков мојата партал кукла. Кога не знаев што да правам, почнав да ги кревам камењата на брегот на потокот во потрага по раковите, вешто ги закачував со прстите над мојата глава, за да не ми ги штипкаат канците на прстите. Ги однесов дома и навечер кога тетка ми го запали огнот ги испеков и ги изедов: за мене тоа беше посебна вечера. Некогаш наместо ракови, штом се креваше каменот, мали преплашени жаби пукаа нагоре со вертикален скок, што ме тераше да скокнам од страв. Мислев дека тие ми се соиграчи и понекогаш дури и се каам што морав да си одам, оставајќи ги сами во темница цела ноќ. Кога требаше да се вратам дома навечер, гласно го повикав чичко Микеле, искористувајќи го ехото што се создаваше во долината. Понекогаш летото, кога семејството Скардино живееше во куќа погоре по долината, одев да ги посетам. Играв со Мима, која беше најмладата од браќата.

Гуфи правеше столици и маси за куклите. Колку беше убаво да се поминат неколку часа во друштво. Утрото ми се јавија кога отидоа на другата страна на реката да земат млеко. Ја имаа кофата да наполнат, „Кончетина“ се задоволуваше да го види како го молзе. Сопственикот на кравите, Мика а Капелеа, ме сожали и ми понуди половина чаша. Кај тетка ми гледавме млеко двапати годишно: кога правеше бисквити и на Велигден кога подготвуваше гулаби со обоеното прстенесто јајце. Кога млекото зоврие го обезмастев последното парче од него. Во собата на селската куќа имаше чичков кревет, ако може да се нарече кревет, со штиците поставени на два железни потпори со сламен душек, бидејќи го оставија коњското влакно во Новара. Морав да спијам на сламен душек со само старо воено ќебе одозгора, мрсно и изнемоштено. Легнав со платнена кошула која ја носев и преку ден без гаќички. Не може да се опише студот што го трпев секоја вечер. Кога врнеше, мораше да се постават контејнери за да се собере водата што

навлегуваше од покривот. Ако требаше да мочам ноќе, морав да ја напуштам куќата и да го сторам тоа во близина на скалилото. Да не сфатам зошто сонувам, а тоа го правам на душекот од слама, сабајле ќе земам и многу ќотек. Тетка Антонија, исто така, отиде да спие облечена во истата кошула што ја користеше во текот на денот, додека чичко Микеле се свиткаше како мајка му.

Церемонијата на спиење се одвиваше според вообичаениот ритуал: прво си легнав, па дојде редот на тетката, па чичкото ги соблече панталоните и платнената долна облека со пруги. Со прилично широка кошула што ја носеше во текот на денот, отиде кон креветот и ја исклучи ламбата за масло поставена на маса до ѕидот. Јас, кој бев палав, се правев дека не гледам и сирнав и онака: кога се наведна да го изгасне пламенот, ја видов неговата силуета испакната на ѕидот, како кинеска сенка, со висат динг-дон. – О, колку е убаво! – рече тој, бидејќи целото вино што го испи го загреа. До нивниот кревет имало две капи, односно две големи корпи со трска каде ги чувале сувите смокви. Ги покриле со валкани и мрсни партали, а на второто стоела чистата долна облека на вујкото. Во кутија близу мојот кревет чуваа леб и шамија што ми ја обвиткуваа околу главата кога одев на училиште во зима, долната облека и тетка ми. Ги користев само во недела кога одевме на миса во Новара. Вујковците ми рекоа дека не треба да ги носиме на село бидејќи бескорисно ќе ги истрошиме.

Во јануари ја убиле свињата. Подготвија колбаси и ја посолеа свинската маст. Варените стапала се конзервираат во теракота тенџере потопено во сало. Обично се јаделе во мај со свеж грав, бидејќи традиционално порано не можеле да се јадат. Еднаш, беше април, ја прашав тетка ми за тоа бидејќи бев многу гладна и не знаев што да јадам со леб. Тетка ми почна да вреска дека сум полудел. Еден ден додека се враќав од училиште, ја сретнав Офелија со нејзината сестра

покрај патеката за мазга. Ја изгубиле мајка си и се вратиле со татко им од Франција.

Беа многу побледи од мене, се смилував и им реков: влезете кај што живеам, тетка ми во ова време е излезна на вода, во рерната има тенџере со храна, земете, нахранете се, но не Тогаш никому ништо не кажувај.- Ми се заблагодарија и, водени од глад, без двоумење го следеа мојот совет. Во мај, кога чичковците го зготвија гравот, отидоа да ги земат нозете на свињата и наместо тоа го најдоа само тенџерето со свинската маст: природно мислејќи дека сум јас, многу денови беснееја против мене за да ме натераат да платам. Тој пат се чувствував многу горд затоа што за прв пат имав пријатна сензација дека добив голема битка против нивната алчност. Поради нехигиена низ куќата непречено владееле болви. Ноќе ми бодеа по вратот и тетка ми секоја вечер ме мачкаше со маслиново масло за да не ми ја цица крвта од болви. Утрото мојот врат изгледаше како да е насликан. И јас имав вошки, како и тетка ми, бидејќи не се навикнав да си ја мијам главата. Од друга страна, тетка ми ја виткаше косата и ја мачкаше со вода и шеќер за да биде стилизирана.

Моите соученици, пак, секогаш беа чисти. Ниту најсиромашниот од нив не беше валкан како мене. Во работата на маргинализацијата придонесе и наставничката со тоа што ме оддалечи од сите до последното биро. Телото ми беше неописливо валкано. Ме миеја во реката еднаш годишно, по повод фестивалот Ферагосто, најважниот во градот. Еднаш додека размислував за мајка ми, имав околу седум години, паднав во зовриената пепел на мангалот. Ја изгорев десната рака и тетка ми не ме однесе на лекар, туку ме лечеше со билки секој ден. Имав два меурчиња слични на две гулабни јајца, врескав од болка, но таа не се мрдна. Изгледав како да ме глодаат глувци.

За чудо се опоравив по неколку месеци и уште ги имам знаците за тоа. За време на училиште, додека бев на балконот една недела, едно

мало девојче што слегуваше ме праша дали сакам да одам со неа на часот по катехизам кај госпоѓица Винчензина. Не знаев што е тоа затоа што тетка ми ме носеше на миса само на најважните празници, не разбрав што е значењето на одење во црква. Наспроти нашата куќа живееше еден свештеник, отец Буеми, но јас го сретнав многу малку и неволно го гледав. Тетка ми со гадење ми повторуваше: „Ако разговараш со него, тој свештеник ќе ти го исече јазикот“. Сепак, побарав и неочекувано добив дозвола да земам часови по катихизам. Веднаш се почувствував спокојно во таа средина. Младата госпоѓа ми даде книшка и весник. Чувствував огромна радост кога слушнав за Исус, еден ден ми рече дека ќе ме подготви за мојата прва причест. Зборував за тоа дома и ми рекоа дека сум уште премлад. Јас одговорив, лажејќи, дека сите девојки од групата би го направиле тоа. Во реалноста, тие веќе беа потврдени, но младата дама и јас останавме во договор и го одредивме датумот со свештеникот на Сан Никола: денот на Корпус Кристи.

Се појавил проблемот со белиот фустан, но некој ја известил тетката дека калуѓерките го изнајмуваат. Дојде долгоочекуваниот ден: наутро ме придружуваше на црковен пост. Мислела дека другите девојки се таму бидејќи никогаш не презела иницијатива да стапи во контакт со госпоѓата катехиза. Сфаќајќи дека сум сам, ме навреди: „Лажго, безобразно“. Мојот учител исто така беше на миса тоа утро со други луѓе. Некои присутни жени ја смириле. Пристигна свештеникот, ме фати за рака и ме однесе на исповед во скришум. Ми кажа убави зборови кои никогаш не сум ги слушнал. Се чувствував како да летам кон Рајот и си реков: „Не е точно дека поповите сечат јазици, напротив знаат да ги сфатат маките на едно мало девојче“. Да можев ќе го гушнев и бакнев со радост.

Ме натера да кажам пет Здраво Марии како покајание и се вратив на своето место. Тетката веднаш ме праша што му реков на свештеникот

што останал таму толку долго, а јас реков: - Младата госпоѓа ме научи дека исповедта е тајна. - Да, но мора да ми кажеш првиот пат - инсистираше харпијата. Нема шанси. Имаше миса, Причест и на излегување ме принудија да ја бакнам раката на вујко ми и да кажам: „Те молам, благослови ме“. Почнав со дедо ми, секогаш истата фраза, па ги обиколив сите роднини. Тетка Гаетана ми даде книшка. Бев гладен, но никој не ми понуди храна. Вообичаено, откако ќе заврши церемонијата, беше обичај да се оди во кафеана за да се земе гранита со бисквити, но тие беа совладани од манијата за штедење: на пладне јадевме чинија тестенини, а попладне отидовме кај фотографот бидејќи роднините предложија да испратат фотографија од мама.



Го имав завршено вториот час и поминав со многу ниски оценки. Таа година моравме да останеме на село цело лето. Се спротивставив: - Барем во недела треба да одам на миса и да го посетам дедо ми кој е сам -. Тој беше многу добар човек, болен од астма. Ќерката го запоставила, дел од невнимание, делумно поради тоа што била условена од сопругот, кој постојано им бил лут на соседите, роднините и свекорот.

Го зедев алиштата да се измие и ја однесов кај тетка ми тајно од Мишелילו инаку ќе имаше мака. Тој дури и не чувствувал љубов кон својот татко: еден ден една од неговите полусестри дошла во Кастрингија да им каже дека умрел. „Ако не заминеш, ќе те клоцам по задникот“, ѝ рекол тој.

Кога имало забава во селото, на членовите на музичкиот бенд им бил понуден „пецо дура“, сладолед т.н. поради неговата посебна конзистенција. Чичко Микеле, никогаш не беше јасно дали затоа што не му се допаѓа или затоа што го наведоа на необичен гест на великодушност, гледајќи ме како поминувам, ми вика: „Кончетина, дојди земи го сладоледот“. И така ја искористив приликата да уживам, во тие ретки прилики, во нешто добро.

Пред извесно време д-р Козентино од Бачено ме потсети на еден детал што беше изгубен во моето сеќавање. Додека бендот свиреше низ улиците на градот, децата се обидоа да се приклучат на парадата. Но, за да се оправда нивното присуство беше неопходно да се „познае“ член. За да го докаже тоа, тој ја имаше раката во џебот од јакната. На овој начин го следев вујко ми Микеле, додека Џани Козентино, син на наставник во основно училиште и без татко, ја држеше раката во џебот на водачот на бандата.

Во средината на војната, некои бомби почнаа да паѓаат во Новара. Сите побегнаа и некои познаници се засолниле кај нас во Кастрингија. За мене тоа беше забава бидејќи можев да бидам во друштво. Одвреме-навреме се слушаше свиреж од шрапнел. Стигна и трагичната вест дека синот на сопственикот на слаткарницата Орландо бил растргнат од бомба. Мајката во Домодосола, бремена по четврти пат, остана сама со Роза и Антониета. Татко ми беше повикан назад во Сицилија за да биде Берсаљер. Неколку месеци по заминувањето

дознал дека неговата мајка родила девојче наречено Ема и дека има можност да се врати дома бидејќи се очекувало да биде ослободен со четири деца.

За жал, кога пристигна во Домодосола, наиде на горко изненадување: Ема престана да живее по 12 дена. Два дена подоцна мораше да се врати на фронтот. Неколку месеци подоцна - тоа беше периодот на неизвесност и нестабилност по 8 септември - тој успеа да ја избегне воената служба и се врати во Новара да чека да заврши војната за да и се придружи на неговата мајка. Отвори мала чевларница. Секој ден одев да го видам. Срамежлив, но итро за моите години, имав интуиција дека тато ќе спие со мажена жена, но со воен сопруг. Еден ден влегов во касата на угорната улица на Пјаца Бертолами. Лицето од соседната продавница разговараше со тато. Се нафрлив со показалецот и средниот прст покажувајќи да му ги извадам очите на татко ми кој ја изневеруваше мајка ми. Соседот успеа да ме воздржи, а татко ми со насмевка ми рече: „Запознај си ја работата“. Во 44 година се роди темнокосо момче, кадрава коса како него...

Во Бадијавекија неговиот дедо по татко се разболел од рак на желудникот. Добив дозвола од тетка ми да одам да го видам. Често се спуштав од Кастрангија и одев по должината на реката. Го паметам во кревет, мирен. Бабата сè уште беше зафатена со продавницата и можеше да посвети малку време на тоа. Таа му стави маслиново гранче во рака за да ги избрка мувите, но тој се влоши и веќе немаше сила и јас ги избркав од него. На 2 ноември 1944 година на 66-годишна возраст одлетал во Рајот. Тато сè уште беше на Сицилија. На погребот присуствувале и неговите чичковци.

Одвреме-навреме добивав писма од мајка ми. Во '45 тато се врати во Домодосола и во '46 се роди брат ми Џузепе.

Четврто поглавје - Масло, пајажина и злото око



Војната беснееше низ целиот свет, комуникациите беа тешки и повеќе не се слушнавме со мајка ми. За среќа, татко ми беше повикан на Сицилија во корпусот Берсаглиери и кога имаше неколку дена слобода дојде да ме посети. Поради војната имаше многу луѓе на село. Раселените луѓе обично остануваа петнаесет дена, но тогаш градот беше во опасност од бомбардирање и тие претпочитаа да останат на село цела година.

Одвреме-навреме се засолнив кај тие луѓе. Имаше семејство со четири деца кои беа секогаш расположени иако им недостигаше храна. Ја видов алчноста на вујковците кои имаа толку суви смокви и никому не ги даваа: Зедов една убава грст и тајно им ги донесов. Зачував дел од гравот што ми го дадоа за појадок. Дури и тврд леб: парче што тетка ми го стави во џеб пред да одам на училиште, го поделив со тие деца и во замена ми дадоа хартија да пишувам, ме натераа да играм на лулашката и едната од нив направи играчки, столчиња и кревети за кукли што ми ги подари мене и нејзината помала сестра, додека нејзината постара сестра ни правеше кукли од партал.

Понекогаш се случуваше да се спуштам до реката, каде што жените од околината одеа да си ги измијат алиштата со пепел, а јас стоев и зачудено гледајќи во огнот запален за да ја загрее водата во контејнер

со два големи камења.. Никогаш не сум ја видел тетка ми да ги прави овие операции. Речиси никогаш не се перел или одел на реката кога немало никој за да не ја открие својата мрсна и многу валкана облека.

Другпат ги набљудував жените кои два-три дена го шират ленот плетен дома на камењата. Го мокриле и сушеле под жешкото сонце додека не побеле. Тетка ми секогаш ме викаше дома, но јас се правев дека не слушам. За време на војната, од Торино се вратила и нејзината снаа со мало девојче. Од почит кон Салваторе, нејзиниот посинок, ја третираа како кралица. Во тој период останале во селото и за таа прилика тетката ги извадила миризливиот сапун, ленените крпи, машината за сушење садови, чаршафот и салфетите за да остави добар впечаток. Наместо тоа, ме третираа како слуга, ме пратија да извршувам обврски и да земам вода од фонтаната, бидејќи испраќањето гостин беше срамота.

Дојде Божиќ и, според северните обичаи, наутро на невестата и беше даден прекрасен подарок од Бебе Исус на нејзината ќерка: прекрасен комплет тенџериња и чинии за кукла. Бев среќен за неа, но во исто време пукав од гнев бидејќи тие работи никогаш не ми се случиле. Станував се послаб и послаб. Имаше грозје, но тешко да се јаде: мораше да се притисне за виното. Можеше да го изедеш само оној украден од соседите. Лешниците се собираа ама да се продадат. Јадев тајно како верверичките во шумата. Моите чичковци купуваа млеко само на Божиќ и Велигден за да прават бисквити и јас го обезмастив со лажичка додека вриеше. Тетка ми ретко ми подготвуваше пржени јајца. Често се надевав дека ќе ми го испржи: - Ајде да го оставиме, па кога ќе имаме и ќе помине несечката (тој беше млад човек од Месина што одеше по село собирајќи јајца и ги пренесуваше како свежи) може да ги продаде и да ги добие парите -. Два месеци собирал јајца и потоа ги продавал.

Жителите на Месина кои ги купиле јајцата веројатно имале пиле во рацете. Смоквите требаше да се пијат, само неколку можеа да се изедат, другите се оставаа да се исушат на сонце за да се продадат или да се зачуваат за зимата. Во месец октомври навечер се правеа убави костени. Ако останеше излупено, вујко ми ги оставаше на масата во собата (не на чинијата туку на подлогата подмачкана од маслото што капеше од ламбата) и наутро кога стануваше во четворица да одам на работа, ме будеше и ми ги подаваше костените и ми рече: „Појадуваш“. Ги послушав и ги јадев од глад, но тие имаа вкус на масло и неминовно ме боли во стомакот. Вујкото се пофали: - Ја сакам внуката, дури и подготвувам костени кога е уште доцна навечер -. Во реалноста вујко ми имаше омраза во очите. Понекогаш беа жолти, огнено црвени кога се лутеше: макар и мали, тие очи му го напаѓаа лицето. Беа мали и длабоки како тесни дупки од кои се излеваше омраза. Во меѓувреме, триумфираа дизентеријата и црвите. Одвреме-навреме тетка ми ми даваше по една лажичка масло. Ова ги држи црвите подалеку, промрморе таа за да се убеди... потоа почна со „приченту“: - *Mazzai un vermu gruossu quennu ìa pagana, ùa u mazzu chi sugnu site христијани. Или во понеделник слушаш, или во вторник слушаш, или во среда слушаш, или во четврток слушаш, или на Винарди слушаш, или на Сабуту слушаш, matteia du jurnu на Велигден u viermu sturdudu a tierra casca.*-

(Убив дебел црв кога бев незнабожец и сега го убивам како христијанин. Велики понеделник, Велики вторник, Вели среда, Велики четврток, Велики петок, Велика сабота, утрото на Велигден зашеметен црв паѓа на земја).

Не знам како преживеав.

Овде отвораме заграда.

Поминаа многу години и имав стомачни болки. Отидов да правам рендген со машини со големина на соба. Ми дадоа бел пап да видам дали има чирови. За жал, ништо не можеше да се види. Радиологот рече дека е гастритис и ми даде некои палијативи за да ја ублажам болката. Стигнав до точка да не можев да стомачам ниту една лажица вода. Имав околу педесет години. Паоло, пријател на Армандо од Пјаченца, предложи да ме однесе кај специјалист. Дојде и кај д-р Мазео. Инструментот за гастроскопија не можеше да влезе подалеку од грлото. „Не знам како да ја спасам оваа жена“, рече докторот, „пилорусот е затворен“. Сите луѓе на гастроскопија ја напуштија просторијата на свои нозе. Јас на носилка со IV. Лекарот ми препиша силен лек за два месеци. Кога се вратив, инструментот сè уште не помина. Уште еден уште појак лек за три месеци.

Пет месеци по првата посета, инструментот почна да се пробива низ пилорусот. "Чудо!" рече д-р Мазео. Откако беше отстранета цевката, тој ми постави многу прашања за да разберам дали е вродена или предизвикана. Почнав да плачам: „Можеби тоа беше маслото што ми го даваше Зизи одвреме-навреме за црвите“. Докторот му ги стави рацете во косата: „Масло? А ти уште си жив!“. Продолжувајќи го третманот, повремено ја повторував гастроскопијата.

Благодарение на докторот Мазео кој ми го спаси животот, сега години подоцна можам да уживам во храната само со некои лекови за задржување.

Кога некој и се јавил од балконот, тетка ѝ се вртела со главата. Потоа ја советувале да земе мала чаша фирокин на празен стомак. Таа го убеди сопругот да го купи и утрото ми даде една чаша и мене.

Понатаму, во таа куќа владеело и суеверие. Неговиот вујко секогаш имал главоболка од виното што го пиел, но според него причината било

нечие злобно око. Сопругата морала да го оддалечи: зела чинија со вода, полила сол и капка масло, а потоа почнала со главоболката: - *Ogliu biridittu, ogliu santissimu*, дојди во оваа куќа и избркај го ова. *morocchiu, ogliu biriditto*, излези и избркај ја оваа мамука... (Благословено масло, пресвето масло, влезе во оваа куќа и избркај го ова зло око, благословено масло, засили се и избркај го овој ѓавол...).

Ова место на благословено масло, како што се ширеше, го одбранува, според нивното верување, злото око. Набргу потоа се посипувала вода во четирите агли на собата и главоболката му исчезнала.

За да ги залечат раните, пајажината ја соединувале со масло, а со мало парче месо се прави супа. Таа ужасна мешавина беше, рекоа, непогрешлива! Наутро ми дадоа чаша вода со магнезија. По некое време, целото треперење, морав да излезам на студ за да се ослободам. Кога се опоравив, ме испратија кај една жена која правеше магични трикови: ме мереше од глава до пети со конец и моите хоризонтални раце со истото. Ако на некое парче му недостигаше, ќе се избегне смрт за таа година.

Дури и ако на свој начин чичковците имаа верба во Бога, во светците, во Мадона. Секоја година на 8 септември пешачеа до Тиндари, до светилиштето посветено на Црната Мадона на околу четириесет километри од градот. Веќе од петгодишна возраст морав да го направам тоа покајание.

По повод аџилакот во Светилиштето Тиндари, ден претходно тетката од партали ги направила капините (папучите). Вујко навреме отишол на лов и донел дома еден или два диви зајаци да зготват. За да остави добар впечаток, тетката подготвила и полнети модри патлиџани. Се погледна во огледало и си го исчисти лицето со крпа. Тогаш беше во мода песната „Каде е *zazà*, лепо моја“ и добив навика да ја нарекувам „*zizi*“.

Заминавме за Тиндари околу одинаесет навечер за да стигнеме во зори. Уморен и исцрпен поради мојата кршливост, многупати барав свежа вода, но тие не ја купуваа од тезгите како сите други уморни луѓе: се редаа кај единствената чешма близу црквата од која течеше топла вода. не помогна да се смири топлината. Според традицијата купиле наут, грав и грав канелини, потоа отишле на миса, се помолиле Мадинуца и на излез се сретнале со соселани и мои татковски роднини. На пладне отидовме да јадеме под околните маслинови дрвја. Штета што бев толку уморен, тој ден всушност секогаш имаше апетитна храна за да остави добар впечаток пред пријателите. Ручекот вклучуваше див зајак сварен во рерна, кој чичкото секогаш одеше да го лови неколку вечери претходно, полнети модри патлиџани и пиперки, грозје и домашни бисквити. За да се вратат дома, пријателите земале превозно средство: автомобилот или количките со коњи. Гледав, веќе резигниран да се вратам пешки. Само да има чичко можев да си дозволам да јавам коњ, инаку беше болно.

Поглавје пет - Бувовите



Сè уште на тема религија, бидејќи вујко ми беше член на братство, тие имаа обврска да се исповедаат и да комуницираат на Цветници во црквата Сан Џорџо. Церемонијата се одржа во пет часот наутро, свештеникот прво ги исповеда сите мажи во капелата, а потоа отиде кон исповедалницата за жени.

Кога дојде редот на нејзината тетка, која носеше голем црн шал, таа ја приближи облеката до решетката за да се покрие што е можно повеќе: се чинеше дека мораше да зема вдишувања од камилица. Тој призна, а потоа: - Сега ти е редот - ми рече. Иако сакав да се исповедам во текот на годината, не можев. Тетка ми ме искара: „Не треба да се потсмевааш на Господа, доволно е еднаш годишно, инаку не си достоин да го земеш домаќинот затоа што можеш да згрешиш и со очи“.

Околу девет часот Света миса, причест и веднаш дома. Како и обично, од тривијални причини, нејзиниот вујко почнал да пцуе и таа добила нервозна кашлица. Се случија неописливи сцени: ако тој ден поради некоја причина некој требаше, не можеше да плука, инаку ќе го исфрли Господ од устата. Ако по несреќа се случеше, го земаше капакот од бокалот, плукаше во него и повторно ја пиеше течноста со вода и шеќер. За време на Страсната седмица, луѓето остануваа во градот дури и ноќе за да присуствуваат на вечерните проповеди што ги одржа монахот. Во четвртокот беа подготвени колумбите, тесто за бисквити во различни форми со тврдо варени јајца варени со вода и

анела, токсична состојка за боење. На Велики Петок во утрото на постот ги посетивме сите цркви украсени со никулци од пченица, а потоа голтнавме три листови внука (лековита билка со интензивен мирис) која гарантираше благосостојба за цела година.

Не мораше да работиш во текот на денот за да не го повредиш Распнатиот Исус, ако ја шиеш иглата ќе боде, ако видиш дека постои ризик да си го повредиш телото итн. За тој ден, што и да правев, не ме ни погоди, инаку Исус ќе плачеше. Во еднаесет часот во саботата имаше миса на мирот и воскресението. Сите деца донеле гулаби за да добијат благослов од свештеникот и потоа да го изедат. Никогаш не успеав да го одземам тоа задоволство бидејќи морав да го зачувам мојот гулаб со две јајца за училишната екскурзија што беше организирана во вторник по Велигден. Морав да и понудам јајце на учителката. На денот на Велигден ми купија јагнешко од кралски тестенини, најмалото за да не се трошат премногу. Вујкото беше толку скржав што ги заблеска чевлите со саѓи од тавата што се формираше на огнот. Ако знаеше тетка ми дека тој завршува работа и за тоа плаќаат, ме советуваше: „Прашај го вујко ти дали ги донел парите“.

Таа и јас за малку ќе моравме да го обожаваме како две мали робови додека тој не се трогна и не и даде десет лири, а мене пет. Не можев да ги потрошам парите бидејќи беа наменети за свинчевата банка. Еднаш и кажав на тетка ми дека сакам да играм на лотарија. Таа се согласи бидејќи се надеваше дека ќе победи. Мојата беше лага. Во реалноста и јас се чувствував попречено во облекувањето во споредба со моите соученици: тие имаа здолништа, но тетка ми не ги сакаше и бев принудена да носам целосни фустани. Сите носеа бели, кафени или сини памучни чорапи до колена, јас морав да се задоволам со чорапите што таа ги правеше во портокалова боја, боја што чинеше помалку од другите. Ги носев над коленото потпрени со ластик, но најголемиот проблем беше што, без стапало, допираа до глуждот. Над

неа носев пар кратки чорапи со манжетни. Веќе бев доволно маргинализирана и морав да се истакнам по облеката. Со петте лири планирав да купам попристојни чорапи кои ќе ги носам наутро пред да влезам на час. Продавницата беше затворена тој ден. Не можев да одам дома со парите бидејќи тетка ми ќе ги најдеше. Мислев да ги сокријам под камен покрај патеката на мазгите. Навечер врнеше дожд и бидејќи беа од хартија, тие целосно се распаднаа, како што сфатив следното утро кога отидов да ги извадам.

Поминаа 15 дена и тетка ми ме праша дали сум добил на лотарија. Дури и тогаш не бев искрен и реков да. Тие пари никогаш не стигнале. На Велики петок, за време на поворката во чест на Богородица на тагата, средбата со учителката ја замолил за објаснување. Умирав од срам. Нормално, таа не беше свесна за се, па под нејзиниот тежок поглед добив две шамари од тетка ми. Секогаш одев на училиште доброволно, но со слаби резултати. Никој не ме разбираше и секогаш бев унапреден благодарение на препораките, па мајка ми беше мирна што секогаш ме тераа да учам. Мене ми беше добро само со мачката, додека еден ден пијаниот вујко не се врати од градот со шкембето и животното зеде парче да се нахрани. Земајќи мускет оставен од војниците, го убил на отворено село. Тоа беше големо разочарување за мене.

Во времето на гумното отидов да ги собирам зрната пченица и јачмен оставени во дворот на соседите, ги ставив во вреќа и ги одведов во воденицата на госпоѓа Тиндара на реката. Потоа го однесов брашното во Новара кај братучетката на мајка ми, која како вдовица со две мали деца, наутро отиде да собира дрва во шумата и ја запали рерната за да подготви леб за оние што и го донесоа брашното, заработувајќи пари и малку леб за децата.

Во септември, кога созреаа смоквите, се качував на растенијата и ги зедев вкусните плодови, ставајќи ги во корпи за трска обесени со кука

од гранките. Смоквите се сечеа и се оставаа да се исушат на сонце на крошна. По неколку дена тие станаа суви. Засадени во големи корпи се јаделе во зима. Во тие убави времиња, госпоѓа Марија, сосетка од село, дојде да ги подготви сувите смокви. Често одев да ја посетам. Таа беше мајка на многу деца. Еден од нив, Кармело, бил епилептичар. Одвреме-навреме повеќе не можеше да се најде. Загрижената мајка отиде да го бара и јас ја придружував речиси додека се забавував.

Кога бев во петто одделение, наставничката не замоли да ги известиме нашите родители дека ќе не однесе во кино да го гледаме филмот „Малиот Алпинец“. Вујковците: „Не одиш да го видиш тоа ѓубре“. Внукот на свештеникот отспротива слушнал: „Треба да ја испратиш, ни јас не сум го видел“. Потоа тие беа преместени и јас можев да одам.

Пристигна пакет од мајка со слатки. Имав донесено некои на училиште. Тоа беше време на глад, па дури и слатки беа во недостиг. Сестрата на мојот учител предаваше четврто одделение додека јас бев петто одделение. Побара слатки за едно посиромашно девојче од мене кое беше болно и ги оставив сите за неа.

Во 1945 година татко ми се врати во Домодосола. Повторно го видов во април 1946 година и со него беше мајка ми која чекаше бебе.

Поминав околу десет среќни денови со моите родители. Често одев на гости кај баба ми и дедо ми и чичковците, па јадев колку сакам и пиев многу газирани пијалоци од баба ми што ги продаваше. На крајот мајка ми сакаше да ме земе со себе во северна Италија, но тетка ми, секогаш лажна и себична, ја убеди да ме остави кај неа. Бев во петто одделение, секогаш се борев со оглед на мојата кршливост. За време на испитните денови стигна веста за раѓањето на неговиот помал брат. Сосема среќна, но и тажна во исто време, плачев од радост и болка. Можеби поради оваа причина наставникот ме унапреди иако не

отворив уста за време на испитите. Таа година основаа гимназиска секција во селото и речиси сите мои соученици се подготвија за приемните испити за да влезат во неа. За мене немаше шанси: моите чичковци беа убедени дека само бувови посетуваат таков тип на училиште. Всушност, откако завршиле средно училиште, морале да заминат во Месина на магистерски студии. Моите родители мораа да размислуваат да ги испратат парите за книгите, немаше да направат никакви трошоци. Продолжив да плачам затоа што сакав да продолжам со студиите. Потоа ми понудија можност да се запишам на двегодишниот стручен курс, еден вид многу сиромашно средно училиште кое трае две години. Таму отидоа најсиромашните, во секој случај прифатив. Одејќи напред-назад, наутро и попладне присуствував на курсот. Училиштето беше измешано: најзлобните мажи кренаа раце против директорот кој предаваше математика, ги сопнаа и професорите по италијански и француски јазик. Девојчињата ги учеа домашните работи, а мажите земјоделските знаења. Во реалноста, ништо не научивме. Мојот профит беше добар што бев срамежлив и со голема жед за учење.

Пред крајот на учебната година наставниците не подготвија за добротворен театар. Морав да се појавам облечен како уличен еж. Имаше капа на вујко му, недостасуваа шорцевите. Кога и кажав на тетка ми, таа извика: „Ти си будала што ставаш обврзници“. Не изгубив срце: Отидов кај сопругата на берберот Лиеза да побарам да ги позајмам панталоните на нејзиниот син. Така, вечерта на настапот се облеков како уличен еж, среде многу аплаузи и очај на моите чичковци, кои беа присутни во публиката за таа пригода.

За жал, и тие две години поминаа и јас го завршив училиштето засекогаш мислејќи дека останав неук како и повеќе од порано.

Шесто поглавје - Те молам прости ми (Светлината на ѕвездите)



Имав дванаесет години кога мајка ми дојде да ме посети во август со татко ми и брат ми кои ги видов за прв пат. Гледајќи го неговото малечко лице ме направи среќен и се сеќавам на тој ден како еден од најдобрите во мојот живот. Моите родители беа решени да ме земат со себе за да се вратам на училиште, но тетка ми по којзнае кој пат ги одврати од идејата: ќе ме испрати да бидам шивачка со изгледи добро да го научам занаетот. И така се случи, против моја волја. Моите родители си заминаа, а јас останав на Сицилија како идиот. Оттогаш немав мир и секогаш плачев во тајност. Вујковците ми рекоа дека моите родители сигурно немаше да ме сакаат како нив, дека ме воспитале како ќерка (ќерка сигурно ќе ја поминела истата болка како мене). Еден ден, тетка ми отиде кај најдобрата шивачка во градот, каде што и мајка ми го научи занаетот, да ја праша дали ќе ме вработи. Шивачката одговорила дека веќе има осум девојчиња и не може да го зголеми бројот. Следниот ден тетка и донела јајца за да ја убеди и таа и рекла: - Врати се за еден месец, можеби некој од чираците заминува за Торино и за внуката ти останува слободно место -. Точно, после еден месец тетка ми ме испрати во лабораторија. Младата госпоѓа, висока не повеќе од еден и пол метар, ми посака добредојде: „Во ред, ќе те земам затоа што ми е жал за тебе, замислувам дека повеќе сакаш да

дојдеш кај мене отколку да останеш на село. со тетка ти“. Тој не погрешил целосно што мислел така. Следниот ден во осум се појавив. „Почни да ја метиш лабораторијата“, ми рече, „па ќе го измиеш подот“. Приказната почна да ми смрди. Се зафатив со чистење најдобро што можев. Бев мал по раст, имав дванаесет години, но изгледав осум.

Не знаев да го мијам подот: на село беше од камен, а во селото каде имаше плочки, тетка ми никогаш не го миеше за да не се истроши. Се обидов да дадам се од себе, но шивачката ме нарече газ бидејќи не сум се измила добро. Во девет часот пристигнаа работниците и почнаа да се интересираат за новата кауза (малото девојче). Сите ме гледаа со воздух на сожалување. Ги слушав нивните говори и бев вчудовиден не знаејќи ги суштинските работи во животот. Одвреме-навреме ми даваа некои работи за шивачка, работи што не сакав да ги правам, секогаш огорчена поради тоа што не можев да учам. Денот имаше и позитивна страна: на пладне, не морајќи да се вратам на село, јадев тивко дома, мачкав салфетка на масата, ги наредив чашата, шишето со вода и чинијата. Накратко, за да изедам парче тврд леб и сирење, уживав да ја поставувам трpezата како и сите обични луѓе. После ручекот отидов кај соседот кој беше девет години постар од мене и беше шивач. Таа ми помогна да ги отворам очите за мојата наивност. Со неа живееле нејзината мајка, сестра со слон нозе и уште еден инвалид.

Понекогаш ме покануваа да се напиеме чаша супа. Шивачката ме замоли да и помогнам да везе со вкрстено везење на детска облека. Еднаш имав криза на тага и ја оставив работата до половина. Друг пат, за инает, го зедев пепелот од мангалот и го посеав покрај скалите. Тие рекоа: „Кој е таму? Дали ќе фатам болест?“. На крајот ме разбраа и ми простија.

Понекогаш одев кај калуѓерките од сиропиталиштето Антониано за да си играм со сирачињата. Малку им завидував затоа што си ги живееја

деновите по ред. Јадеа со секогаш добро поставена трпеза, потоа играа и на крај во одредени термини се посветуваа на Божјата посветеност со молитва. Си помислив: - Среќа, тие веќе немаат свои родители, а сепак добро живеат со калуѓерките, додека јас имам родители, но сум принуден да живеам со овие мечки на чичковци -. Без нивно знаење, за да избегнам последователно досадно испрашување, одвреме-навреме одев кај тетка по татко која живееше во селото. Од неа побарав пари за да испрати писмо до моите родители во кое ги молам да ме земат со себе.

Во ноември секоја година ме носеа на саемот Sant'Ugo кој се одржа во Piano Vigna. На оваа локација бабата и дедото од таткото поставиле барака каде подготвувале месо на скара и колбаси кои ги продавале заедно со добра чаша вино. За мене тоа беше можност да бидам заедно со моите роднини по татко, да вкусам добро месо и да пијам газирани пијалок во боја, да ги погледнам тезгите на кои се продаваат мангали, лампиони, земјени садови, кварта и бумбаели.

Следниот ден повторно отидовме во Бадија Векија на празникот Сант Уго, миса, мала поворка и потоа повторно во продавницата на баба ми и дедо ми кои ми понудија колбас, леб и газирани сок, ова истурено од мало шише затворено со топка. на внатрешниот.

Еднаш пред Божиќ отидовме во Месина на 3 дена. Спиевме кај роднина. Не ми се допадна малку: таа им кажа на чичковците дека украде јајца од фармер на пазарот, оттргнувајќи и го вниманието. Во катехизмот научив дека не треба да крадеш. Вечерта отидовме со ќерка ми кај еден господин кој правеше статуи. Да бидам дарожлив, вујковците ми дадоа пари за да ги купам. На подмачканата маса на Кастранија успеав да изградам сцена на раѓање. Со гранки од аспарагус и неколку памучни снегулки формирав колиба. Вечерта уживав во атмосферата на две свеќи создадени со луспи од орев натопени во масло и парче врвка до Бебе Исус. И вујко Микеле ја

ценеше идејата и сакаше да ме награди: „Нтоја, излупи две бодликави круши“, а тетка ми отиде да ги земе под нивниот кревет каде што ги чуваа.

Кога застанав да спијам сам во Новара, за време на Божиќната новона отидов со мојата сосетка Антониета на богослужбата што се одржа во 5 часот наутро во црквата Анунзијата. На задниот дел од црквата светителот ги обезбедил столовите за плаќање. Ги донесовме од дома. На враќање ја посетивме Каролина, мијачката на инженерот, која веќе работеше рано наутро под скалите. Во тоа време таа веќе отиде да црпи вода од фонтаната Сан Франческо со големи кварта, за да ја наполни дрвената када. Тој рече: „Кауси, чекај овде, ќе видам дали на господата им останало бисквити минатата ноќ, па можеш да појадуваш“. Речиси никогаш не се вратил со празни раце. Ја поканив Антониета да дојде и го запаливме мангалот. Кога Каролина не најде ништо друго за јадење, отидов во кујната да земам парче тврд леб и чаша вода „бумбаело“. Застанавме до 8 да правиме маркирани, а потоа се поздравивме: Отидов во работилницата, Антониета отиде дома да и помогне на мајка си бидејќи беше единствената ќерка со 8 браќа.

Само во Новара се чувствував како граѓанин. Кога отидов да го посетам дедо Тури, му ги исчистив прозорците и тој ми даде „среа“ (бакшиш). Отидов да купам лак за нокти. Го купив и растворувачот за да го отстранам кога почувствував дека ќе се сретнам со моите чичковци. Јас користев талк како прашок. Ај: еден ден го оставив на лице и поминав низ моите маки, шамари и навреди. „Од каде ги добивте парите за тоа ѓубре?“. И реков: „Не гледаш дека е брашно?“. Во меѓувреме, соседите се преселиле во друга населба. Еден ден ме поканија да одам во циркус. „Немам пари...“ реков. Ми ги позајмија. Во попладневните часови морнарите во лабораторија за да уживаат во шоуто: мајмуни на трапез, деца на мали коњи, слонови, клонови, нешта досега невидени. За жал морав да земам 8 лири.

Неколку дена подоцна, додека одев во Кастранија, во Сан Салваторе сретнав мајка на школска другарка со торба полна со зеленчук купена од фармерите. Ме праша дали можам да се вратам во градот (поради тогашниот менталитет се срамеше да оди на плоштад со чантата!). Се согласив, размислувајќи да заработам пари со бакшишот. За жал, откако тешко стигна до нејзината куќа, ме награди со четири кикиритки. Не изгубив срце. Лира заработив продавајќи милениче на госпоѓа од Фантина. Изградив картонски Пинокио со нозете и рацете движени со конец. Некои деца ги купија за неколку центи. Друга идеја: очила за сонце за сиромашни деца. Барав просирни обвивки за бонбони во боја пред решетките. Со шеќерна хартија ја отсеков рамката и можев да повратам други центи. По два месеци успеав да ги вратам 8-те лири.

Дедото и покрај поодмината возраст, астмата и килата што ги имал од петтата година, се обидел да си го одвлече вниманието на село, бидејќи неговата ќерка речиси никогаш не отишла да го посети. Нему му беше добро во текот на двата месеци од летото кога пристигна неговата снаа од Месина: му ги изми алиштата и ја преврте куќата за да ја исчисти од сè што се насобрало во текот на годината.

Кога ќе се сретневме ќе ми рече: „Тетката ти е срамота, не можеш да натераш сиромаш старец така да страда во нечистотија“. Вечерта отидов да пријавам, но тетката ја критикуваше снаата: - Граѓанин е, може сама да мисли што сака -. А јас одговорив: „Во право си, го видов чистењето што го правиш: дури и писоарот го изми со киселина и тој повторно стана сјаен“. Во овој момент ми удри шлаканица затоа што не треба да се зборува за овие работи и бев одвратен.

Еден ден дедо ми ми даде пари и купив песнарка за која зборуваа девојките од работилницата. Некое време успеав да го сокријам тоа, но една вечер немав време и вујкото, откако забележа, почна да пцуе: - И ова грдо ѓубре, сега стануваш силеџија -. На тие зборови му го фрлив во лице пред тој да го стори тоа. Го изгуби од вид мојот бунт, ми го

спушти појасот од панталоните и почна насилно да ме тепа. Имав околу тринаесет години и тоа беше единствениот пат кога ѝ рече на сопругата: - Слушнав дека една госпоѓа заминува за северна Италија, придружувај ја внуката до селото и прати ја со неа кај нејзините родители -. Во тој момент се почувствував среќен, дури забораив на болката од ќотекот што го имав, потоа отидов и замислено седнав на тревата. Темнината почна да паѓа, си помислив, додека сенките на ноќта се навлезеа во гранките на дрвјата, а од реката излезе лесен студен ветер.

Се потпрев на орев и заспав гледајќи во облаците. Сонував многу, рој шарени соништа. Слаб ветре ми го погали лицето. Ги отворив очите и чудно го засакав тоа место кое отсекогаш го мразев и за прв пат со чудење сфатив дека е осветлено само од светлината на ѕвездите. Се пуштив во оваа состојба на напуштеност, повторно сонував. Среќата како мистериозна течност влегуваше во моето мало битие капка по капка. Не бев слатко дете. Моите стапала беа збрчкани, затоа што одеа по острите камчиња на потокот, но целото мое тело, па дури и мојата душа, сега беа навикнати да омразат сè што може да изгледа слатко и нежно. Но, признавам дека тој краток сон таа вечер беше прекрасен и никогаш повеќе не го најдов. Можеби затоа се уште се сеќавам на тоа. Одеднаш една рака се потпре на моето рамо, пристигна тетка Антонија и на свој начин, нагло ме разбуди: „Ајде да си одиме дома. Кога ќе стигнеме, ќе ја бакнеш раката на вујко ти и ќе му кажеш - Те молам прости ми -“. И така беше.

Таа вечер легнав треперејќи, не можев да заспијам таа ноќ и часовите ги поминав во избезумено исчекување на денот. Ако заспијам без да го сфатам, наеднаш би се изненадил како од повик или тресок на свеста, што бараше да бидам буден и во болка и не ми даваше одмор. Остатокот од времето го поминав со отворени очи, испитувајќи ги чудовиштата што ноќната темнина ги црташе по ѕидовите и, без да

имам сила да направам ништо, плачев и плачев. Но, тоа не беше тажен плач, тоа беше нешто друго што не можев да го забележам. Следниот ден не отидов во лабораторија затоа што телото ми личеше на мапа, беше толку модрично. Се вратив дури по една недела кога знаците почнаа да бледнеат.

Седмо поглавје - Емилија



Во неделата попладне отидов во сиропиталиштето со другарки: една калуѓерка ни го објасни Евангелието на убав начин со некои релевантни шеги. Каква радост е да се помине тој час среќно. Еден ден ни кажа дека епископот од Месина ќе пристигне во октомври на потврдите.

- Крени ја раката ако ја сакаш оваа Света Тајна за да можам да му ја соопштам на протоерејот монсињор Салваторе Абадеса - Не знаејќи што да правам, срамежливо ја кренав раката. Неколку дена подоцна му кажав на zizi. Таа беше засрамена: моравме да бараме кума. Ја запросив ќерката на поштарот, госпоѓица Рина, млада учителка. Како да го прашаме? Следниот ден отидовме кај неа дома и таа се согласи. На 9 октомври 1948 година во попладневните часови отидов со моите пријатели во Мајката црква да се исповедаме. Следниот ден отидов наутро кај кумата, која ми подари филигранска нараквица исткаена со мали срциња. Почнав да се радувам. Во 11 отидовме во црква. Дојде владиката и почна да ја слави светата миса. За време на интервалот се редевме во централниот кораб и еден по еден не потврдуваше. Откако заврши мисата, чичковците не и понудија кафе на кумата. Тие само ја поздравиле со тоа што едноставно ја нарекоа „комара“.

Се сеќавам дека како дете, кога се вративме од Кастранија, пред да пристигнеме во селото имаше капела посветена на Спасителот. Зизите застапа за миг и со силен глас рече: „Ох мајки, о мајки...“. Мислев дека

тоа е молитва. Кога остарев, разбрав дека тој наместо тоа ја нарекува својата почината мајка, бидејќи гробиштата се наоѓаа веднаш над капелата. Никогаш не сум ги посетил гробиштата затоа што зизи не отишол ниту на празникот на Светите. Знаев дека во таа прилика луѓето купуваа цвеќиња од госпоѓицата Сињорино во местото наречено „Фусадело“ и отидоа речиси во процесија да го украсат гробот на своите најблиски. Еднаш му предложив на zizi: „Зошто да не одиме да го посетиме и гробот на мајка ти?“.

Таа одговори дека ќе и биде жал. - Залудно е да се повикуваш на „мајки - мајки“ ако не сакаш да и донесеш ни цвет. - На овие зборови тој речиси се пресели. Отидовме во Фусадело да купиме хризантеми. На денот на сите светци отидов да го повикам дедо Тури да не однесе на гробот на „мајките“, за мене баба Роза. Дедо ми неодамна го обнови тој гроб бидејќи за време на војната единствената бомба што падна на гробиштата ја уништи.

Иако бев горд што добив уште една битка, моите мисли беа со моите родители дење и ноќе. Се обидов да го одвлечам вниманието кога бев во лабораторија. Почнав да уживам во шиењето: ја подготвив ватата за перничњата на рамениците, дував на пеглата од јаглен. Кога пеглата беше жешко, големите девојки ги пеглаа парчињата за да направат облека. За да остане затегнат, во полите се ставаа тегови сошиени меѓу две ленти. Отидов да ги купам од мојот кум кој продаваше материјал за пушка. Тоа беа пелети што морав да ги сплескам со чеканот. Понекогаш дури и ги сплескав прстите... Во меѓувреме, г-ѓа Орландо одржуваше платени курсеви за сечење на постарите девојки. Седев далеку, но слушав за да сфатам нешто од часовите. Еднаш чичковците рекоа дека ќе одиме во Фантина да ги посетиме „комарата“ и „споредбата“, оние што спиеја со нас кога дојдоа во Новара за важни работи. Еднаш кумата ја прашала зизи: „Колку години имаш?“ А zizi: - Очите ми се помрачи, не се сеќавам - (ако немав вид, не се сеќавам).

Со бакшишот на дедо Тури отидов да купам парче зелена ткаенина, за да си ја тестирам способноста направив здолниште. Стигна денот на поаѓање за Фантина (два часа пеш). Станавме во 4. Сакав да го изненадам Зизи носејќи го моето здолниште. Беше толку тесно што за малку не можев да одам. Кога ја видоа мојата креација почнаа да велат: - Го одгледавме и сега кога ќе почне да расте делува како був. Не прави срам. И јас посочив: „Ова не го одземам, ако сакаш вака, инаку, оди!“ Но во срцето си помислив „како да одам во толку тесно здолниште...“. Како и да е, стигнавме на нашата дестинација. Забелешката праша каде сум направил толку убаво здолниште. - Sa figi illa - (сама го направи) одговори zizi. - Па кога треба да сошиеме нешто доаѓаме кај неа -. Був гордост...

Понекогаш во градот гледав работи што ме растажуваа. Емилија беше глувонема, можеби бездомничка. Речиси секој ден поминуваше покрај улицата каде што живеев јас. Ако сретне некој, ја ставал раката на уста. Понекогаш луѓето ѝ нудеа парче леб, но имаше и такви кои бескрупулозно и даваа кори од сирење, а потоа се криеја за да ја видат реакцијата: кутрата девојка седеше на скалата од вратата и си ја удира главата во ѕид. Еден ден, додека одев во продавница да земам конец, го слушнав силниот глас на Антонио, слепиот. Од опатијата, која се наоѓа на врвот на градот, тој објави дека сардините пристигнале. Со неколку лири од бакшишот на дедо ми што ми остана, отидов на рибниот пазар да купам неколку унца. Напладне го запалив шпоретот со јаглен, сварив сардини и ги ставив во парче шеќерна хартија. Кога видов како Емилија поминува, и ги дадов. Таа ги погледна со чудење и благо се насмевна за да ми се заблагодари. Ја видов како седи на вообичаената врата, не удирајќи ја главата во ѕид, туку ставајќи ги слабите прсти на устата. Тој ден не јадев: морав да го исчистам шпоретот од преостанатиот жар за да не дозволам чичковците да ги разберат моите иницијативи.

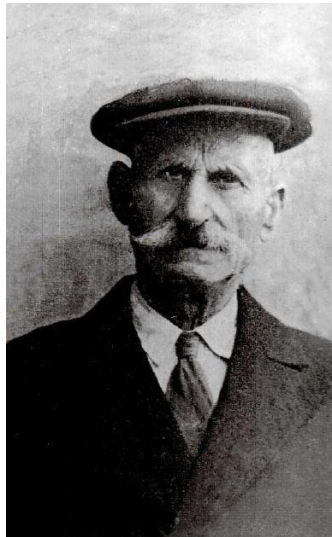
Анџела поминала по таа улица околу пладне со нејзиниот син Нино, инвалид кој одел, но зборувал со гестови. Отидоа со кофа да земат супа од домот за деца без родители. Еден ден Нино беше сам со кофата, во близина на мојата куќа две момчиња го соблекоа и избегаа. Не можеше да ги крене панталоните. Беше без долна облека. Срамежливо слегуваше да го облечам. Тоа беше прв пат да видам гол маж. Тешко да знаеја чичковците, ќе беше скандал.

Во едно од многуте писма испратени до моите родители изразив желба за рачен часовник. Откако дознав дека г-ѓа Агостина дошла од Домодосола, отидов да ја видам. Штом ме виде, ме прегрна и ми даде пакет испратен од моите родители. Ја отворив и на мое изненадување најдов кафеава јагнешко бунда со локни големи колку прст, шешир од филц и кутија со часовник. Треперев од радост додека госпоѓата го ставаше на мојот зглоб. Ми даде чаша вода за да се опоравам и истрчав дома. Следниот ден, кога моите вујковци дојдоа во Новара, ми рекоа дека ако го носам тоа крзно ќе мислат дека сум луд: никој во градот не поседувал такво нешто. И онака го носев со гордост. Би го свртел ракавот за сите да го забележат малиот часовник. Често му давав јаже, па за кратко време ми пукна. Одејќи во Кастрангија запознав некои постари луѓе кои ме прашаа за времето. За да не оставам лош впечаток, го погледнав сега веќе непоправливо скршениот часовник и реков дека забораив да го навивам. - Ти благодарам многу -. Ме поздравива и го продолжија патувањето.

Во споредба со моите другарки бев мал и слаб, сите беа „развиени“. Во писмото мајка ми ја праша zizi дали сум „развиена“ како мојата сестра Роза. Но, за Зизи зборувањето за овие работи беше табу тема. Не знаеше дека знам се за животот. Како и секогаш, бунтовен, и реков „не сум „госпоѓица“ затоа што сум неухранета“. А таа: - Што велиш? Ние секогаш ве поддржувавме. Една вечер спиев во Кастрангија и ми се слоши. Бев во ладна пот. Мислејќи дека е крајот, се молев, плачев и

излегов во мракот да измочам неколку капки. И рекоа: „Ако станеш уште еднаш ќе те удрам!“. Можеби Мадона од Тиндари ме заштити. Се вратив на сламениот душек и заспав. Следниот ден во лабораторијата во Новара, госпоѓицата Асунта ме виде побледа од вообичаено. Кога келнерката и донесе кафе и млеко со препечени кришки како секое утро, ми понуди и мене.

Поглавје осмо - Летот на ластовиците



Поминувајќи многу време во Новара, животот изгледаше како да се промени: можеби затоа што отидов да го посетам дедо Тури и среќно разговарав со него непрекинато цели попладневни часови. Ми раскажа многу приказни за неговиот живот и колку тешко му било некогаш. Понатаму, живеејќи во Новара имав можност да посведочам на важните настани што се случија во градот. Пред се, ме трогнаа големите верски функции, поворките, крштивките, потврдите, но повеќе од свадбените церемонии. Тогаш свадбите се славеа навечер, скоро секогаш одев да разгледам со моите пријатели во црквата Сан Никола.

Една вечер видов невеста во бел фустан како излегува во придружба на нејзиниот татко. Бела како снег, изгледаше како кукла, беше преубава! Кармелина се омажи за Филипо. Целосно се соживеав и сонував: „кој знае, еден ден може и мене да ми се случи...“.

Во тие денови имав чудни сензации, имаше нешто ново и чудно во воздухот, имав претчувства. Бев немирен и чекав да се случи некој несекојдневен настан. А всушност настанот не се чекаше долго. Околу пладне обично доаѓаше поштарот. Еден ден во јуни го слушам неговиот

глас како вика: „Кампо, има пошта“. Го зедев писмото, дојде од... Домодосола! Мајката и пишала на сестра си.

Го отворив нагло додека за малку не го скинав и прочитав, беше веста што ја чекав цел живот: околу 12 септември мајка ми ќе дојде на Сицилија да ме земе и да ме однесе на север! Досега бев млада дама, ме чекаше иднината и морав да најдам работа. Знаејќи каква реакција ќе има тетка ми, од разумност го скрив писмото во дното на теглата во која имаше море ѓубре: да го прочиташе зизи, кутрата јас... Понекогаш чичко Мишерило, кога не беше работејќи во селата, дојде во продавницата во Новара. Некогаш доаѓаше со зизи и вознемирен велеше: „Мајка ти одамна не пишуваала, сигурно нешто и се случило...“. Јас, пак, се плашев да не стигне уште едно писмо со некакво навестување. Еден ден, всушност, пристигна еден, но за среќа без никаква алузија на патувањето до Сицилија. Летото полека ми се одлепи, едвај чекав да заврши тоа избекумено чекање. Работата ми помогна да не размислувам и да го поминам времето до доаѓањето на мајка ми. За празникот Богородица на 15 август, сите луѓе сакаа да ја покажат својата елеганција и во лабораторијата секогаш имаше многу да се направи, повеќе од вообичаено: многу дами сакаа да го покажат својот нов фустан. 13-ти август беше посветен на работниците кои можеа сами да ја шијат својата облека.

Го замолив zizi да ја купи ткаенината за да биде на исто ниво со моите пријатели. Таа се согласи и јас избрав евтина беж ткаенина со дизајни на сини јазли. Младата госпоѓа од работилницата ми го пресече и побара од постар работник да ми помогне да го сошиам. На денот на забавата имав нов фустан како и сите други.

Имаше и познаници кои дојдоа од Фантина. Еден од нив го виде моето познато тесно здолниште. Донесе парче ткаенина и ја праша zizi: „Твојата внука мора да ми направи фустан, таа е толку добра во тоа!“. Ѐ земав мерења. Имав на ум модел што госпоѓица Асунта го направи

за клиент. Побарав малку време да го исечам и да го пробам. „Во ред е, ткаенината е малку тешка, погодна за есен. Ќе дојдам околу 20 септември.

Во меѓувреме, Кармелина, девојка од лабораторијата, ги покани сите свои пријатели на својата свадба, прослави една септемвриска вечер во црквата Матрикс. Со дозвола на zizi отидов на церемонијата. Помеѓу гостите имаше и една госпоѓа од Домодосола која го најави своето неизбежно заминување: „Концетина, деновите ти се избројани во Новара, наскоро ќе дојде мајка ти да те земе“.

По богатото освежување среќен се вратив дома. Поминаа денови и фестивалот Тиндари пристигна на 8-ми септември, таа година многу долгата рута што минуваше низ реката воопшто не ми изгледаше толку тешка и бесконечна како првиот пат, се чувствував како да летам. Кога се вративме во Кастрангија, го известив zizi дека ќе останам неколку дена со измислениот изговор дека лабораторијата ќе остане затворена до 12. Тоа утро срцето ми чукаше. Собравме смокви да ги однесеме кај соседот и се упативме кон Новара. На половина пат ја видов мајка ми оддалеку како се спушта по патеката на мазга. Истрчав кон неа и ја прегрнав со сета сила што ја имав во моите прегратки. Зизи почна да вика: „Зошто дојде ненадејно? Мислиш дека можеш да ја однесеш Кончетина?“. - Да - одговори мајката - заминуваме за три дена. „Не може, мора да го подготвиш фустанот за дама од Фантина“. Тоа беше уште еден изговор да ме задржи назад. Непрекинато викаше. Невозбудливо го допирав небото со прст. Моето единствено жалење ќе беше што повеќе не можев да го посетам дедо Тури.

Вечерта на 14-ти вечеравме. Зизи само отвори уста за да ја навреди мајка ми: „Како се осмелиш да ми ја одземеш, немаш срце, ме тераш премногу да страдам, веќе не те сметам за сестра“. За прв пат го видов Мишерило со солзи. Под неговата груба и тврда обвивка како дрво,

очигледно некои капки човештво останале затворени. Јас, пак, бев ладен како мермер и воопшто не бев мрдна.

Не спиев ни намигнување ноќе, илјадници мисли хаотично се бркаа во мојот ум и едвај чекав да дојде утрото за да можам да си заминам. Мајката го нарачала таксито од господин со прекар „каузи и лупи“ (волчји панталони). Во зори станавме, го направивме последниот допир до картонскиот куфер и се поздравивме со нашите чичковци. По излегувањето, тетка ми излезе од соба во солзи, со спуштена коса и се фрли пред нозете на мајка ми, молејќи: „Сега ќе се убијам и ќе имаш смрт на совеста до крајот на животот. живот! Те молам, те молам на колена - рече таа - јас сум само сиромашна жена, сама и третирана како звер од лажен сопруг, никој не ме сака. Сестра моја, те молам да не ја одземаш од јас, помилуј, немаш право да ме оставиш на мира, таа израсна меѓу нас како цвет и сега нема благодарност!“

Со разбушавена коса и лице на кое му капеше кал, тој удри по земјата, пцуејќи ја целата вселена. Мајка ми сфати дека сестра и стана опасна и го губи разумот, беше нетрпелива. Сепак, таа не мрдна, не дозволуваше да ја трогне сожалувањето, беше gluva на неговите заблуди, погледна во далечината и го чекаше крајот на нејзината драма. Кога тетка ми сфати дека мајка ми е непопустлива, се втурна во нејзината соба, негирајќи ни конечно збогување. Одеднаш тргнавме, таа се врати на улица пцуејќи, додека одевме видовме како се стеснува додека не стана мала црна топка која се спои со камењата. Можеби бев суров кон неа, како што можат да бидат само децата, но се сеќавам дека додека се оддалечував од нејзината куќа заштитена со раката на мајка ми, кога видов дека таа ќе исчезне од моите очи, сета моја огорченост одеднаш се претвори во наклонетост. и чувствував чувство на сочувство кон неа (подоцна дознав дека неколку месеци плачела по улиците како да сум мртва).

На Пјаца Бертолами се отворија вратите на таксито. Од прозорецот им мавтав на сите што ги видов до крајот на градот. Во текот на патувањето со болка во срцето ја набљудував панорамата и земјата што полека се оддалечуваше од мојот поглед, долго молчевме додека не го видов морето. До сега бев далеку од Новара, дефинитивно! Во мојот ум се бореа спротивставени мисли и не можев да ги контролирам, а потоа се разбудив кога мајка ми ме галеше предупредувајќи ме дека сме пристигнале. Тогаш интензивно ја засакав таа земја што ја мразев толку долго поради тажниот живот што го водев. На станицата Виљаторе имаше голема конфузија, многумина како нас заминуваа на север со своите картонски куфери и други торби.

Од морето дојде тенок ветер и почувствував како солта ми ги зачинува усните. Прекрасно чувство кое го почувствував за прв пат. Го чекавме возот половина час. За мене тоа беше нов воздух. Луѓето ја пееја популарната песна „Професоре, кажи ми кое е прво, кокошката или јајцето“. Сите се враќаа од одмор на континентот. Откако стигнавме во Месина, со чудење ги видов вагоните како се качуваат на фериботот. Беше средината на септември и на тоа многу сино небо над теснецот кружеа илјадници ластовички. Со нивниот лет го извезеа мојот сон: конечно да се вратам да живеам со моето семејство. Се обидов да го видам Бог во центарот на таа светла позадина и, иако не го видов, му се заблагодарив од дното на мојата мала душа. По безброј часови се симнавме во Рим за, по повеќе часови чекање, да го земеме возот за Милано, каде што имаше уште една промена на возот за Домодосола. Тоа беше сон. Во тој воз, мајка ми се поздрави со неколку луѓе што ги познаваше. Сите прашуваа од каде е и која е девојката со неа. Тие не знаеја дека има уште една ќерка.

Ги набљудував пејзажите: со чудење го видов езерото Маџоре и островите, потоа планините. Прашав уште колку време дојдовме, знаејќи дека градот е во долина опкружена со планини. Стигнавме во

Домодосола во доцните утрински часови. Небото беше сиво, улиците исто така како да беа обоени во темно, луѓето чекореа со решителен чекор додека гледаа во земјата, дури и облеката им беше темна. На станицата нè чекаше татко ми со мојот помал брат кој го видов на Сицилија две години претходно. Бакнежи и преградки. Како што одевме дома, се обидов да го откријам местото кое наскоро ќе стане мој град. Ги броев прозорците на куќите, но тие беа толку многу што изгубив трага од моите пресметки. Имаше премногу прозорци, и премногу куќи една врз друга. Беа толку високи што очите ми се изгубија на небото.

Чувствував вртоглавица. Илјадници прашања ми се дупнаа во главата, кои нетрпеливо доаѓаа и си одеа. За време на патувањето не можев да изговорам ниту еден збор. Потоа дома имав уште едно изненадување кога ги видов моите сестри на кои се сеќавав само од фотографии. Друго изненадување беше кујната со мијалникот, чешмата и шпоретот на гас (во Новара немаше вода во куќата и готвевме со дрва). Вечерта кај нас дојде Комаре Грација со нејзината ќерка Катерина. Дури и соседите сакаа да ме запознаат. Следната вечер тато ме однесе во кино. Една од најубавите вечери во мојот живот која ќе ја паметам засекогаш, до последниот ден. Конечно бев со татко ми, пред да го сакам како што некој сака отсутен татко, сега му се восхитував и конечно за прв пат се почувствував заштитена како да сум му принцеза. Накратко, се чувствував како да одам над облаците, слетав во друга точка на универзумот.

Деветто поглавје - Вратата на рајот



Пред да заминам од Сицилија, мајка ми успеа да ми најде работа во крзнарот и по два дена ме придружуваше на работа. Излеговме од дома рано наутро: Бев многу возбуден поради оваа вест.

На влезот ме пречека госпоѓица Тилд која ми се насмевна и ме фати за рака, пријатна и пријателска жена. Тилде ми рече на милански "Здраво *bela tusa* (девојко), дојди да те запознаам со девојките кои работат со мене: Нела и Тересина. Тие имаат многу искуство, ќе те научат како да работиш. какви било проблеми - додаде таа - не се срами да прашаш". Така, на око се најдов со мојата нова работа.

Веќе се чувствував возрасен и за да ја одбележам оваа промена во животот на Бела Туша, за прв пат дојде менструацијата. Не знаела многу за таа тема, но од приказните што ги слушнала од нејзините постари пријатели во Новара сфатила дека така се трансформирала во млада дама. Таа сфати дека не и треба тој сигнал за да биде жена: таа веќе беше поради сè што научи, знаеше и сакаше. Веќе не беше гасеница и претрпе метаморфоза во пеперутка. Дојде од далеку и за

неколку минути премина од еден свет во друг. Таа се нашла сама и била многу горда на тоа.

Во меѓувреме, почнав да се запознавам со новата работа. Тогаш се користеа крзнени јаки за прицврстување на палтата. Кожите ги навлажнуваа со сунѓер и на крајот ги заковаа на дрвена штица повлекувајќи ги од сите страни. Се потсетив кога во лабораторијата на Сицилија ги искршив каблите за да ги облечам долниот дел од облеката. И овде имаше некое чукање по прстите. Ако имаше малку сонце, тие беа сушени во градината на улицата, па морав да постапувам како стражар за скапоцените персиски јагнешки кожи, лисици, визон и мускуси од стаорци. Додека се грижев за нив, ми се допадна да ги гледам автомобилите и луѓето што минуваат. Вдишував дури и издувни гасови од автомобилот и се обидов да се впијам во тој градски мирис, толку нов и опоен за девојчето кое порасна во чист воздух. Градот минуваше пред мојот поглед и дури изгубив чувство за времето. Татко ми ми објасни дека таму денот е поделен на часови, додека кога живеел во Кастрангија го знаел само изгревањето и заоѓањето на сонцето. Понекогаш додека се грижев за кожите, една постара госпоѓа од горниот кат доаѓаше да ми прави друштво. Зборуваше на строг пиемонтски и јас ништо не разбрав: "Каква убава шега, *da ndua ti vegnat* (од каде доаѓаш)? *Cuma ti se ciamat* (како се викаш)?" се менувам. „Ти ми каписат миа (не разбираш)“. Кога кожите се исушија, госпоѓица Тилд им го пресече обликот на вратот на шивачките кои ги нарачаа.

Малку по малку научив да ставам подлога фризелина, јамката околу неа и потоа поставата. Поради моите способности почнав да добивам неделен џепарлак и набрзо ме усогласија со пензиските марки. Се чувствував постар. Во лабораторијата имаше радио: уживав да ги слушам песните. Фрижидерите тогаш не беа вообичаени, но младата дама поседуваше ледена кутија која ја наполни со коцки мраз што ги

испорачуваше господин кој минуваше со количка низ улиците на градот. Пиењето таква свежа вода беше ново за мене. Евтин шпорет на дрва ја загреа куќата. Немаше телефон, но кога требаше да им се јави на клиентите ме праќаше кај неговата тетка, сопственик на градежна фирма со неколку работници. Меѓу овие, случајно, првпат го видов... Но ова е друга приказна која ако имам време и желба ќе ви ја кажам подоцна.

Дома јадев добро, вечерта излеговме да го посетиме центарот на градот со камените покриви и продавниците со прекрасни излози. Во сабота одев со мајка ми на пазар, кој зафаќа добар дел од центарот, кога заминував од работа околу пладне. Купивме ткаенина за да ми направиме капут. Беше карирано. Јас го инаугурирав со удирање мои работи на полноќната миса на Божиќ. Накратко, среќен живот.

Дојде карневалот. Присуствувавме на новогодишната забава во театарот Галети со блиско семејство. Беше сон да се видат маскенбалните топки меѓу претставите на фосфоресцентните светла.

Следната сабота кога станав нешто не беше во ред. Плачев затоа што мајка ми не ми даде магнезија Сан Пелегрино. Еден негов братучед пристигна од Мартињи. Тој имаше ручек со нас. Попладне се чувствував чудно, се чинеше дека мојата среќа завршува. Тато го придружуваше својот братучед до возот, а потоа вечеравме.

Таа вечер не излеговме на прошетка. Тато и рече на мама: „Одам да ги посетам моите пријатели во барот“. Околу 22 часот се врати дома стенкајќи и задишан со бледо лице, скаменет од силен грч во градите. „Тереза, направи ми малку камилица“. Додека тато дишеше на креветот, јас истрчав со една тетка да викнам лекар на 50 метри. Тој дојде веднаш, но во меѓувреме татко ми престана да живее. Подоцна дознавме дека аортата пукнала. Во секој случај, немаше да има што да се прави, тато помина низ вратата на рајот и полета во рајот. Беше 17

февруари 1951 година. Цела ноќ останав со погледот вперен во беспомошното тело на татко ми. Ми се вртеше во главата, мешавина од мигрена и вртоглавица што за малку ќе ме одведе од таа просторија каде што сите предмети станаа омразени бидејќи беа сведоци на неправедна смрт. Никогаш не престанав да размислувам за татко ми и за суровата судбина што ме чекаше во Домодосола, солзите веќе не можеа да ми излегуваат од очите бидејќи се сушеа од плачење. Каде се сокри тој Бог што го замислив при моето заминување во блескавата светлина над Месинскиот Теснец? Зошто нè напушти? Зошто ме измами толку многу? Зошто сега кога го најдов татко ми беше одземен од мене засекогаш? Која беше поентата на оваа трагедија? Сега, кога Бог овде во Домодосола изгледаше поинаков, далечен, неостварлив, тој изгледаше направен од темнина, неостварлив и необележлив, горчлив, Бог на кој повеќе не знаев дали повторно да му верувам или да го игнорирам остатокот од моите денови. Со ноќи и ноќи молчев, бдеев со затегнати очи во темнината, речиси надевајќи се дека со доаѓањето на денот сè ќе се врати како што беше порано. Во тие мачни денови, со моето семејство на работ од пропаст, сфатив дека рајот не е место за мали девојчиња.

Една од тие ноќи, во раните утрински часови паднав и по мачен сон потонав во сладок сон: се најдов на езерото, потоа ми се појави татко ми со очите и лицето потопени во небесна светлина. Сега неговото лице повеќе не страдаше и повторно беше убаво. Мило ми се насмевна, ме фати за рака, ме прегрна и почна да зборува со мене. "Моето дете - рече тој - она што сега сакам да ти го кажам е мојата љубов, сето добро што го сакам за тебе. Околностите значеа дека не се познаваме. Се каам што не те видов како растеш..." .

Понекогаш размислувам за тој сон и моето последно патување, размислувам за тоа кога ќе ме повика Господ, сакам да замислам дека кога ќе ја преминам вратата на рајот ќе ме чека татко ми, облечен како

таа вечер, тој ме однесе во кино: со него имаме многу работи да си кажеме, мораме засекогаш да го продолжиме тој разговор прекинат во таа студена февруарска ноќ. Тоа би бил најдобриот начин, мислам, да го започнам моето последно патување.

Мајка остана во очај со четири деца и без пензија затоа што таткото беше обичен папучар. Целиот студ и сета болка на светот се спушти на нашето сиромашно емигрантско семејство.

Далеку од нашата земја, далеку од животот бевме зрнца песок влечени од пустинскиот ветер.

Мајка ми се изгуби себеси и целата своја душа. Таа стана празна школка. Телото му беше згрчено како дрво, не престана да слабее и изгубениот поглед, во бледо и безизразно лице, цели минути остана фиксиран кон една далечна точка, кон гробот на татко му. Таа стана како дух опседнат од неможноста да се заборави. Го почувствував моментот кога таа ќе падне и ќе потоне во очај без излез. Се обидов да ја истресам, разговарав со неа обидувајќи се да ја расположам. Неверојатно, улогите беа целосно обратни: ќерката беше таа што ја тешеше мајка си, раскажувајќи ѝ приказни за да ја подготви за живот без сопругот и да и помогне да заборави. Јас, најстарата ќерка, сè уште немав наполнето 15 години.

По вечерата се вратив на работа во крзнарот за да заработам уште неколку центи. Јас бев тој што се обидуваше да го одржи жив пламенот на надежта. Но, на крајот мајка ми, не знам како, можеби со силата на очајот, меѓу еден плач и друг го зеде целиот свет на раменици и полека се врати на шивачка, сошивајќи неколку здолништа и тоалети.

Десетта глава - Прекрасната туса



Во мај истата година брат ми се разболе од сипаници и јас ја фатив, бидејќи не се заразив како дете. Додека бев во кревет слушнав како мајка ми ја отвора вратата. Некој засвони на вратата. Потоа ги слушнав гласовите на Zizi и Michelillo. Бев загрижен: порано никогаш не ме носеа во Домодосола да се видам со моите родители, а сега тие се појавија. Тие останаа околу една недела, а потоа си заминаа малку разочарани бидејќи се надеваа дека ќе се вратам со нив на Сицилија. Во ноември пристигна писмо со црно. Мајката била вознемирена и раката и се тресела кога ја отворила. Ја видов како плаче: zizi ја објави смртта на дедо Тури. Тие го пронајдоа мртов во селата Бордонаро на 8 ноември. Имаше 87 години. Следната година имаше уште едно уште поголемо разочарување, кога случајно истрагите доведоа до причината за смртта поради задушвање со марамче во грлото, пронајдено при ексхумацијата. Делото го извршила жена заедно со нејзиниот брат, соседи на село, за да ја украдат пензијата од 11.000 лири. Таа подоцна одлежа 24 години затвор, а тој 12 години за соучесништво.

Продолжив да бидам тажен. Со малку пари не можевме да поминеме со 5 луѓе. Мис Тилд ме советуваше да земам лажно отказ за да можам да се пријавам во канцеларијата за вработување. Често одев да проверам дали има работа, но имаше малку надеж. Во април '53 дознав дека вработиле неколку девојки во фабрика. Не им требаше, нивните татковци веќе имаа работа. Затоа отидов во канцеларија да протестирам: требаше да работам повеќе од другите. Во мај конечно влегов во фабрика каде што произведоа еластични ленти, врвки за чевли, панделки и цевки за електрични жици. Напорна работа со неделни смени 6-13 и 13-21. Во интервалите одев и кај крзнар за да си ја дополнам платата и да и дадам олеснување на мајка ми.

Август дојде. За празниците, Комаре Грација мораше да оди на Сицилија за да ја посети својата постара мајка. Решив и јас да заминам со ќерка ми Катерина. Заминавме со воз за Милано, а потоа за Рим, каде што пристигнавме ноќе. Моравме да чекаме неколку часа за возот за Сицилија.



На станицата најдовме некои соселани, а меѓу нив и џуџестиот актер од Новара, Салваторе Фурнари и еден војник чие име не се сеќавам. Додека г-ѓа Грација одмараше на клупа, јас и Катерина бевме поканети на прошетка. Не однесоа на Пјаца Еседра да јадеме мотарело. Се чувствував како да почнав повторно да оживувам.

Кога пристигна веќе преполниот воз, г-ѓа Грација побрза да се качи со две торби. Возот не застанал целосно и таа паднала на шините.

Катерина, јас и целата толпа извиравме кон Вечниот Отец додека ја извлекувавме полни со модринки, но за чудо жива. Таа одбила да биде однесена во болница. По еден час возот тргна. Пред пладне пристигнавме на станицата Терме Вилјаторе каде што се упативме со автобусот што не однесе до Новара Сицилија, гости на зизи и Мишерило.

Не пречекаа како почесни гости. Сите тројца бевме во кревет таа вечер, јас и Катерина не спиевме ни намигнување. Г-ѓа Грација беше полна со болка. Истата вечер имаше изненадување: некои млади луѓе ни серенадија со гитарата и виолината, но чичко Мишерило, изнервиран, ги натера да побегнат.

Мајката на Катерина речиси цело време го поминувала во кревет. Излегол само два пати во десет дена да ја посети својата постара мајка. Попладнето отидов да ги посетам моите соученици и пријатели од лабораторијата. Еден ден видов и една школска другарка која дојде да ме прегрне. Тој држеше велосипед за рака и го замолив да ме однесе на возење. Тогаш, Новара никогаш не видеа девојка на велосипед. Штом дозна, зизи ме искара: „Станавте був, никогаш немаше да замислам такви работи“.

Назад во Домодосола, г-ѓа Грација се бореше да се опорави. По тој пад, болката од артроза презеде. Тој стана храбар само кога отиде со семејството на некоја забава, каде што бев поканет и јас.

Се вратив да работам во фабрика и во крзнар, но ми требаа нови искуства. Еден ден, додека ја посетив парохијата Сан Жервасио и Протасио, дон Џузепе Бенети ми пријде да ми постави неколку прашања. Му ги доверив сите мои таги. Ме охрабри и ми рече: „Дојди на ораторство во недела попладне. Таму ќе ја најдете претседателката на Католичката акција Сињорина Германа, која ќе ве запознае со девојките и ќе ви даде многу добри совети“. Веднаш се најдов лесно:

со малку срамежливост почнав да се дружам. Се плашев да не знам да зборувам, но со Божја помош ги надминав првите тешкотии. Со задоволство го читав весникот на здружението во кој се восхитував на основачот Армида Барели: благодарение на неа мојот живот се подобри. Кога смената во фабриката го дозволи тоа, отидов на утринска миса во 7, каде што го запознав Дон Бенети, кој го сметав за мој духовен директор. Во неделата се понудив да поминам еден час на добриот прес-штанг пред црквата. Подоцна ме поканија да се приклучам на советот на ACLI. Со сите тие обврски се чувствував важен и остварен.

Колегите во фабриката ме сметаа за фанат, но јас не се чувствував непријатно, всушност се молев за нив и ги повикав кога зборуваа вулгарно во соблекувалните пред да ја започнат смената.

Единаесетта глава - порцеланско лице



Една летна недела, претседателот на Германската католичка акција организираше патување до планините. Со малку пари што останаа, можев да ги платам трошоците за патувањето. Стигнавме со автобус до Гољо, потоа со жичара до Алпе Деверо и потоа пеш кон Крампиоло. Размислував за убавината на планините покриени со цвеќиња: рододендрони, тетарици, диви орхидеи. Боровинки за гозба. Кабини со камени покриви и дрвени прозорци од чии прозорски прагови виселе светло-црвени и розови гераниуми. Ја прашав Германа каде завршува патот. „Кога сме уморни ќе застанеме на спакуван ручек“. Околу 13 часот застанавме да ја испиеме чистата вода што тече од карпа кон долината. После јадење, молитва и пеење тргнуваме на враќање. Треперев од радост: никогаш немав поминато толку убав ден. Дома и кажав на мајка ми сè и ја видов нејзината насмевка.

Одвреме-навреме добивав пошта од пријател од Новара Сицилија: тој бараше да му најде работа во Домодосола за да се видиме. Бев многу збунет, но среќен што некој беше заљубен во мене. Имаше и едно момче од Домодосола, но не ми се допадна: наутро пиеше шут грапа и секогаш имаше црвени образи.

Утринските медитации ми го покажаа патот до манастирот, но во исто време ми се допаднаа децата и идејата да основам семејство. Се доверив на волјата Божја. Неделните попладневни часови ги поминував во ораторијата планирајќи ги неделните обврски за катехизам со моите

пријатели. Некои недели одевме во ораториумите во соседните градови. Патувањето со автобус ми пречеше, но храброста победи некои мали страдања.

На 1 мај 1954 година, ACLI и ораторството организираа патување: аџилак во Светилиштето на Мадона ди Оропа наутро и митинг на Чесниот Пасторе во Биела попладне. Бев еден од првите кои се пријавија заедно со моја пријателка и нејзиното момче Пјерино. Заминаа 2 автобуси полни со млади луѓе. Меѓу нив и срамежливо русокосо момче кое веќе некаде го имав видено. Тоа беше тој: работникот од градежната компанија каде што отидов да ги повикам муштериите на крзнарот. Пјерино ми го претстави: тој беше негов братучед. Во текот на денот никогаш не го оставаше погледот на мене. Кога дојдов дома и кажав на мајка ми за тоа. Следната вечер го видов под малиот балкон од собата сместена на првиот кат. „Мамо, мамо, дојди и види: еве го момчето што го запознав во Биела“. А таа со половина насмевка: „Очигледно е дека ти се додворува“. Следната вечер, излегувајќи со соседот, го најдов пред мене. Таа срамежливо праша дали може да дојде со нас. Малку несигурно прифатив. Го скршивме мразот со муабет за ова и она. Откако заврши попладневната смена во фабриката, ме придружуваше дома. Една вечер го зедев да го запознаам со мајка му, која одлично го пречека. Во слободното време посетувал ораторство. Тогаш момчињата и девојчињата беа разделени, дури на крајот од средбата можеа да се сретнат. Присуствувавме и на состаноците на ACLI.

Иако мајка ми дојде од Сицилија, каде што две момчиња кои се сакаа не можеа да излезат сами, таа ни веруваше и почнавме мирно патување. Џузе ми кажа дека се сретнал со татко ми: да заработи пари, бидејќи имало 4 деца, а само таткото работел, како момче правел некои работи за финансиерите на касарната на неколку чекори од

неговата куќа. Понекогаш ги носеше нивните чевли кај татко ми на поправка. Со задоволство слушав.

Тој ми кажа нешто друго: кога на 16 септември 1950 година поминав низ Рим за да стигнам до Домодосола, се сретнавме виртуелно. Џузе, како што уште го викам, беше пристигнат со велосипед за Светата година. Авантуристичко патување: тој ја напушти Домодосола заедно со свештеник од долината кој брзо педали во планински чизми. Беше речиси невозможно да се следи. Застана само кога виде зеленчукова градина за да земе салата. На половина пат од патувањето Џузе остана сам. По пат нашол уличен продавач со стар велосипед натоварен со ѓубре за да го продаде. Друштво си правеа до Рим.

Август дојде. Фабриката се затвора за празници и решив да одам да ја посетам сестра ми Роза која се опоравуваше во ридовите на езерото Мергоцо. Ги замолив калуѓерките што ја водеа куќата да останат неколку дена. Штотуку му ја спомнав оваа идеја на Џузе. Во куќата имаше и други девојки на одмор. Меѓу нив е и козметичарката внука на калуѓерка. Утрото на 15-ти, празникот Богородица, нè повика во неговата соба по мисата да вежбаме. Ни ги наполни лицата со разни креми, маскара и кармини: личевме на восочни статуи. На ручек, тетката калуѓерка ѝ се јави на внуката: немаше смисла да се однесува вака со нас.

Во попладневните часови, гледајќи во езерото од прозорецот, го видов Џузе како излезе. Не сакав да ме гледаат со тоа порцеланско лице. Кога ме виде пред вратата, за малку не ме препозна. Се извинив, објаснувајќи дека тоа било експеримент и дека и другите девојки се трансформирале. Попладнето прошетавме во градината на куќата. Кон вечерта ме поздравил: „Се гледаме наскоро, во Домодосола, но со лице чисто и свежо како порано“.

Поглавје дванаесет - Виолета



Откако завршија двете недели празници, се вратив на работа во фабриката на смена од 13 до 21 часот. Додека пронивав бобинки во вретеното на машините, мислев на Џузе, но во исто време не имаат голема желба да го видат. Во 21 часот се огласи сирената и моето срце почна брзо да чука. Откако ставив печат во папката, на излезот од портата видов велосипед во полутемнина. Навистина беше тој: дојде кон мене, срамежливо го погледна моето лице и рече: „Ми се допаѓаш толку едноставен“. Ме натера да седнам на цевката од велосипедот и ме однесе дома. Разменивме едноставен поздрав за добра ноќ. Ова се случуваше речиси секој ден. Во недела попладне возевме неколку велосипеди во блиските села. Еден ден ме одведе кај него дома за да ме запознае со татко ми и мајка ми, двете сестри и братот. Малку по малку ме запозна и со нејзините чичковци и братучеди како пријател.

Кога мајка ми не виде од балконот, не натера да дојдеме до куќата. Додека таа го сакаше тоа момче, јас бев многу неопределен. На 8 декември, денот на Пречистото зачнување, мојот именден, засвони свончето. Тоа беше цвеќарницата, која ми подаде букет црвени каранфили. „Мамо, Џузе ми ги испрати своите најдобри желби!“. Какво разочарување кога ја отворив белешката: не беше тој, туку 14-годишно момче што го сретнав случајно. Со потпис пишуваше „Те сакам“. Можеби мислеше дека сум на негова возраст.

На Бадник Џуз се појави со голема шарена вазна полна со чоколади и честитка. Му се заблагодарив и отидовме заедно на полноќна миса. По враќањето дома ми рече: „Утре треба да одам со моето семејство да ручам со моите роднини. Ќе се видиме повторно на Боксинг деј“. Утрото на 26-ти и реков на мајка ми „Не излегувам повеќе со тоа момче, му ја враќам вазната, не сакам обврски“. А таа со строг поглед: „Ти си луда, можеше да го направиш тоа ако веќе не ги јадеше чоколадите“.

Следните денови Џузе дојде како и обично да ме земе од работа. На потегот од патот пешки или на цевката на велосипедот, речиси и да не зборував со него. На Нова Година 1955 отидов на миса. И тој беше таму и на крајот ме придружуваше до дома. На вратата ми рече: „Може ли да знам што имаш на ум да ме натераш вака да страдам?“, а од очите му избега солза. Таа сламка и го скрши грбот на камилата и му подадов насмевка. Тој ме бакна и ми рече: „Ова попладне ќе те земам да одиме на вечерна на планината Калварио. По вечерната ќе биде прикажан филм во клубот ACLI“. Прифатив и се поздравивме. Ја пријавив дома и мајка ми радосно рече: „Вакво добро момче повеќе нема да најдеш“.

Во 14 часот заминавме за Голгота по патеката на мазгите со капелите на Виа Крусис. Откако стигнавме до Светилиштето пеевме вечерна и по благословот отидовме во клубот. Не се сеќавам на насловот на филмот, но беше многу досаден, па предложив да се вратиме во градот во киното Катена, каде што успеавме да уживаме во подобар филм, наречен „Виолет“.

Во април, патувајќи по долината Вигецо и Центовали со воз, отидовме со неговите родители на фестивалот на плови со цвеќиња во Локарно. Го запознавме кумот на Џузе, кој ме претстави како „девојка“. Ги ставил рацете во џебовите и извадил 10 швајцарски франци од паричникот, му

ги дал на Џузе и рекол „Браво, кога ќе се мажиш?“. Се погледнавме, никогаш не сме разговарале за тоа.

Во следните денови почнавме да ја забавуваме идејата за брак. Дури и дома разговаравме за тоа. Мама беше среќна, но во исто време имаше малку финансиски можности. Малку по малку купивме неколку чаршафи и долна облека. Немавме посебни потреби. Отидовме да бараме мал, скроман стан. Го најдовме во античкиот квартал Мота и затоа го одредивме денот на свадбата: понеделник 19 септември. Отидов со мајка ми во продавницата за ткаенини Панзараса за да ја купам тантелата за венчаницата и ја однесов кај г-ѓа Тилде, крзнарката, која отсекогаш ми ветуваше дека ќе ја направам со љубов.

Во градското собрание мајка ми мораше да ги потпише забраните за брак бидејќи јас бев уште малолетна. И родителите на Џузе беа среќни. Во парохијата монсињор Пеланда ни кажа убави охрабрувачки зборови: „Секогаш останете скромни со многу вера за да се соочиме со радостите и тагите што ни ги резервира животот. Ќе ве оставам да го најдете црвениот тркач покрај наосот“.

Моравме да го подготвиме списокот на роднини и пријатели на кои ќе им бидат доставени услугите како и обично. Многу малку гости. Мајката на Џузе рече „Двајца по семејство“. Полека стигнавме до 35 луѓе. Избрани се сведоците: вујкото на Џузе Кармело и за мене Пјерино, архитектот на нашата средба. Една недела пред свадбата, машкиот ораторство на чело со Дон Џузепе Бријака ни подготви забава. Мајсторот Фурига насликал слика со честитки на таблата и создал свиток со списокот на пријатели. Имаше и маса покриена со пецива и пијалоци. Никогаш немало таква забава во ораторството. Се реновираше колеџ црквата Свети Жервасио и Протасио, а тротоарот беше полн со урнатини и камења, но некои спремни жени дадоа се од себе да ја исчистат во чест на Џузепе и Кончета.

На 16 септември пристигнале Зизи и Мишерило, кои се преселиле затоа што Кончетина се венчала и тој морал да ја придружува до олтарот, заземајќи го местото на нејзиниот татко кој повеќе не бил таму.

Во меѓувреме, пристигнаа некои мали подароци: лонец, мелница за кафе, чаши розолио, комплети чинии и прибор за јадење од роднините и пријателите што ја добија услугата, кујнски сет од Пјерино и неговите чичковци. Женската католичка акција ни подари слика покрај креветот со Светото семејство, асистентот Дон Бенети прекрасна зелена цветна вазна со сребрени украси.

Претходната ноќ беше долга. Мислев на мајка ми која остана со три мали деца и со малку ресурси. „Ти имаш малку вера, зарем ораторската школа не те научи дека секогаш има Промисла во животот?“, си реков. Во понеделник на 19-ти станав во седум. Госпоѓа Тилд пристигна во чипканиот фустан. Ме облече и ме намести превезот што го купив во Милано. Во 9 часот таксито пристигна да ме однесе во црква. Бев збунет, најдов море од луѓе кои ме гледаат. Џузе веќе ме чекаше пред олтарот со букетот портокалови цвеќиња, придружуван од неговата сестра Роза, бидејќи мајка Олимпија ќе беше премногу возбудена за првото дете да се омажи. Му се придружив во придружба на чичко Мишерило на црвениот тркач.

Масата започна. Монсињор Пеланда исто така беше емотивен. Се сеќавам на една охрабрувачка проповед, благослов на прстените, ветување за доживотна верност и, на крајот од церемонијата, потписи. На излегување, мајката на Пјерино, која во тој момент стана и моја тетка, на моите гради ја стави значката на жените од Католичката акција.



Поглавје тринаесет - Нов живот



Откако прославата во црквата заврши, следуваше освежување во барот Грандаци во виа Кастелацо. Помеѓу еден бакнеж и друг со гостите имавме аперитив со пица и колачи. Специјален поздрав и бакнеж до сватовите Олимпија и Армандо кои отишле со мама да го земат куферот, а потоа се упатиле кон станицата за да го фатат возот од 12.15 часот за нивниот меден месец.

Мама плачеше со очите. Влеговме во купето. Шефот на станицата го најави заминувањето со свиреж додека Џузе и јас се наведнавме низ прозорецот за да го кажеме последното збогум. Авантурата на нашите животи започна.

Откако стигнавме во Фиренца, се упативме кон хотелот што го посочи г-ѓа Тилде, крзнарот. На луксузниот влез не пречека музика, а потоа батлерот не однесе во собата на третиот кат. За нас сè беше ново, дури и спиењето во брачен кревет.

Првиот ден го посетивме градот, вториот отидовме на Пјацале Микеланџело каде можеше да се восхитуваш на цела Фиренца. Направивме неколку фотографии: камерата на Џузе можеше да направи осум црно-бели фотографии со ролна филм.

Третиот ден поаѓање за Рим. Хотелот беше поскромно бидејќи парите заштедени со жртви мораа да бидат доволни. Застанавме неколку дена за да ги посетиме четирите базилики што ги видел Џузе во Светата

година и фонтаната Треви. Се вративме и кај фонтаната Еседра, онаа од познатата ноќ во 53 кога Сињора Грација падна под возот.

Дојде време да заминеме за Сицилија. По долго патување возот пристигна во Калабрија и конечно Сицилија можеше да се види од Вилата Сан Џовани. Џузе ги уживаше тие моменти: возот се натоварува на фериботот, Мадонина високо на влезот во пристаништето Месина.

На станицата не чекаше чичко Кармело, брат на мајка му, со сопругата Гаетана и ќерките Розета и Антониета.

Не пречекаа како двајца принца. Останавме два дена во посета на Месина: часовникот на катедралата што го гледав како дете, Мадона ди Монталто и други многу убави плоштади.

Имаше само една мана во таа куќа: за време на вечерата чичковците и братучедите се дотераа и наместо да седнат на маса рекоа: „Ајде да одиме да прошетаме покрај морето“. Џузе и јас резигнирано излеговме со чувство на пекол. Околу 23 часот се вративме дома и тетката почна да готви. Една вечер ги ставил полжавите во нивните лушпи во сосот, но она што е важно е наклонетоста, а не навиките.

Третиот ден не придружуваа до возот со неколку солзи. Чичко Мишерило беше на станицата Терме Виљаторе со таксистот за да стигне до Новара. Во селото не чекаа Зизи, тетка Марикија и тетка Пепина. Навистина изгледаше како принцовите од Домодосола да пристигнуваат.

Следниот ден отидовме во Бадијавекија да ја посетиме баба ми Кончета по татко ми и чичковците, сестрите и браќата на татко ми. На плоштадот со тутунарот на баба ми, се собраа многу жители на селото кои ме познаваа како дете и им викаа на другите луѓе: „Кончетина дојде со сопругот!“

Бакнежи, прегратки, црвени лица. Ми се чинеше како сон. Поминаа точно пет години откако ја напуштив државата.

Два дена подоцна бевме придружувани од таксистот „Каузи и Лупу“ до Таормина. Напладне не одведе во ресторанот, каде што не послужија со бели ракавици. Џузе и јас се погледнавме за да кажеме: „Ќе имаме ли доволно пари?“. Откако ја посетивме Таормина, а потоа и Кастелмола под пороен дожд, кон вечерта се вративме во Новара, уморни, но задоволни.

Следниот ден веќе беше време да се вратиме во Домодосола. Не очекуваа обврските за нов живот.



Четиринаесетта глава - Нашите први гнезда

И покрај тоа што веќе го имав преземено патувањето до Домодосола во 50-та и 53-та година, како да заминав за прв пат: тргнав кон нов живот како пар.

Откако завршивме со качувањето на возот на ферибот, се качивме на терасата за да ја видиме Мадонина на пристаништето и Сицилија како полека се оддалечува.

Со солза се вративме во пајтонот, седнати на дрвените клупи. Тогаш немаше легла.

Кога дојде ноќта, почнавме да дремеме со висечки врат. Одвремени навреме станувавме да погледнеме низ прозорецот. На важни станици стационарот гласно го објави името на градот. Во Неапол на тротоарите имаше „гуаљони“ кои продаваа пици. Лукаво прво ги добија парите од патниците, па тргна возот и останаа со пари и пица.

Малку по малку се приближивме до Милано. Во возот за Домодосола повторно ја почувствував емоцијата што ја доживеав за прв пат 5 години претходно: езерото Маџоре, планините Осола, камените покриви. Овој пат заедно со мојот сопруг Џузе. Околу пладне стигнавме до нашата дестинација.

Не чекаа мајката и таткото на Џузе Армандо. Тоа беше прослава: ако можеа да направат камбаните да звонат.

Брз ручек со мајка Олимпија, а потоа во нашиот нов расадник во областа Мота за одмор. Следниот ден продолжив со мојата работа во фабриката и Џузе се врати на градилиштето.

Моите мисли отидоа кај мајка ми поради мојата недоволна поддршка, но мојот духовен директор Дон Бенети ме охрабри да се молам, уверувајќи ме дека многу луѓе ја сакаат. Понекогаш Џузе и јас одевме

кај неа на ручек, а таа уживаше. Во меѓувреме, една од моите сестри најде работа која придонесуваше за нова поддршка за семејството.

Набргу потоа им објавивме на мама, мама Олимпија и тато Армандо дека во јули ќе станат баба и дедо.

Почнав да чувствувам непријатност во бременоста, но работата бараше. Тогаш работниците не беа заштитени како сега. Џузе успеа да најде подобра работа отколку на градилиштето на отворено: мала фабрика за изработка на дрвени предмети како што се приклучоци за буриња, алатки за расплетување волнени ковчези и исто така „паунги“ (дрвени врвови за предење). Во петтиот месец почнавме да ги посетуваме продавниците барајќи количка за идното новороденче. Ширината секогаш беше поголема од влезната врата и моравме да одлучиме да се преселиме.

Тогаш немаше агенции, одевте и прашувавте ваму-таму. Провиденс нè натера да најдеме стан на вториот кат од куќата во Виа Скапачино, веднаш во близина на работилницата на крзнарот.

За кратко време го организиравме потегот. Веќе не бевме во центарот на градот, но не и далеку, поблиску до моето работно место.

Месечната кирија беше 8.000 лири, многу за нашите скудни плати, но станот беше добредојден и светол. Во дворот можевме да имаме и пар квадрати земја каде што би можел да одгледувам ароматични билки и цвеќиња, моја страст.

Откако ги добивме клучевите, ги исчистивме собите и ги облековме прозорците со прекрасни завеси со бандажи и завеси од тантела во кујната. Откако преселбата беше завршена, животот продолжи вообичаено. Мојот стомак стануваше сè позабележлив. Еден ден една колешка ме праша кога ќе бидам дома на породилно и ме советуваше да одам на гинеколог. Затоа закажав приватно. Лекарот за малку ќе ме искара дека сум чекал предолго: „Не можеш да работиш по шестиот

месец, а веќе си во седмиот месец: си ризикувал“. Следниот ден го доставив документот во канцеларија и дури и вработениот рече дека сум наивен.

Во меѓувреме го подготвив лајтот со плетење џемпери, кошули, чевли и пелени од стари чаршафи што ми ги обезбеди мајка ми.

Отидовме да ја купиме и количката која ја подготвив со чаршафи извезени од мене во неутрални бои, не знаејќи дали е момче или девојче. Конечно, вечерта на 2 јули ми пукна водата и со веќе спакувани куфери тргнавме пеш кон болницата. Гинекологот што ме прегледа му кажа на Џузе дека може да си оди дома. Породувањето штотуку започна и траеше околу 20 часа. Следниот ден се врати во породилиште додека јас се уште чекав во родилната сала.

Во одреден момент се родило момче и медицинската сестра отишла да му каже на таткото на бебето, кому речиси му се слошило од емоции. По еден час таа можеше да го прегрне нашето прво дете, по име Армандо како неговиот дедо. По неколку часа биле известени и бабите и дедовците, чичковците и братучедите. Се чинеше дека тој е првото бебе на целиот свет.



Поглавје петнаесет - Му благодариме на Бога...

Медицинските сестри во породилиштето го донесоа ова суштество од крв и месо во мојот кревет неколку часа по раѓањето. Ми го ставија на градите. Освен куклата од партал што ми ја направи зизи како дете.

Престојот во болница тогаш беше една недела. Пред да се вратиме дома отидовме во болничката црква на „прочистување“, благослов од свештеникот.

Во одделението сè беше подготвено да си одам дома, но мојата глава почна да се врти. Бабичката ми ја тестираше температурата: 39. Јас и мојата кукла моравме да останеме уште два дена. Конечно во четврток на 12-ти, речиси оздравени, се вративме дома. Во неделата на 15-ти, Армандо беше однесен во новата инвалидска количка во крштелницата со неговиот татко Џузепе, неговиот пријател Мариуча како кума и неговиот кум Базилио, пријател на ораторството. Немав радост да присуствувам на настанот бидејќи постарите поради суеверие не советуваа да останеме дома. Се задоволив со подготовка на мало освежување.

Животот како тројка беше поинаков, но јас поминав доста добро. Имав многу млеко, бебето растеше и секоја недела го носев во јасли на прегледи.

За жал, на крајот од два месеци се вратив на работа во фабриката. Тогаш немаше јасли. Бабите се договорија да го чуваат по една недела.

Кога работев во шестчасовната смена, Џузе го преврзуваше пред да оди на работа и го носеше до неговата дестинација. Во несвесното дете страдаше и јас плачев заедно со него.

За жал, не можев да ја напуштам работата. Малку по малку, со верба, го продолживме патувањето како тројка: првите оброци, првите чекори

беа прекрасни работи. На првиот ден од градинката Џузе конечно најде подобро платена работа. Неколку години бил чувар во основно училиште, а потоа бил повикан во општината да ја преземе функцијата помирвач.

Ова создаде можност да ја напуштам работата во фабриката и да се посветам на детето додека чекам да му дадам братче. На 17 август 1962 година бевме воодушевени од раѓањето на нашето второ дете. Лусијано беше светол тен со руса коса, спротивно на Армандо. Бајка. Во неделата на 26-ти тој се крсти со неговиот татко Џузе, неговата кума братучетка Мариучија и неговиот кум Антонио, братот на Џузе. И овој пат морав да останам дома. Откако заврши моето породилно отсуство, ја напуштив работата за да се посветам на моите две прекрасни деца.

На 1 октомври 1962 година, Армандо започна прво одделение со својата сина престилка и училишна чанта на рамо. Со неколку солзи му го доверивме на учителот Леопарди.

Во истиот период, градоначалникот на Домодосола го повикал Џузе и му понудил сместување на вториот кат од градската зграда, кој останал празен кога општинскиот гласник се пензионирал. За неколку дена го организиравме преселбата. Ги имавме сите удобности во центарот. Вечерта, откако се затвори големата врата, ние бевме владетели на градот. Можевме комотно да ги следиме демонстрациите од балконот на кабинетот на градоначалникот. Од нашите прозорци можевме да видиме дел од пазарот со вековна традиција.

Во меѓувреме, Лусијано ги правеше првите чекори: тој стана маскота на вработените во општината.

За да ја дополнам платата на Џузе, сакав да измислам работа. Почнав да облекувам прозорци, кревети и перници за пријателите. Се прошири веста и така станав „завесата дама“. Во слободното време,

Џузе научи да го подготвува склопувањето на линиите и, фала му на Бога, можевме да уживаме во поудобен живот.

На 1 октомври 1968 година, Лучијано исто така започнал на училиште со учителката Луиза Цери.

Времето брзо помина. Летото одевме на одмор низ Италија со шаторот за кампување. Понекогаш сè до Сицилија, до мојот роден град.

Во јули 73 година кампувавме во Вал д'Аоста и почнав да ги имам првите симптоми на бременост. На 16 февруари 1974 година, малата сестра Даниела пристигнала по Армандо, кој имал речиси осумнаесет години, и Лучијано, кој имал дванаесет години. Тоа беше периодот на карневалот и луѓето кои ја погледнаа розовата лента на вратата од Градското собрание помислија дека тоа е шега. Парохискиот свештеник нè советуваше да ја славиме Крштевањето на Велигден, со кума нашата пријателка Џиана, а кум чичко ни Бенито.

Настрана од суеверија, овој пат и јас учествував во настанот ноќта на 13 април. Следниот ден на приемот во ораторијата имаше сто гости.

Даниела исто така порасна и сега сме постари. Нашите три деца ни дадоа 7 внуци: Стефано, Вирџинија, Грета, Лоренцо, Ребека, Летиција и Матео.

Приказната завршува. На 19 септември 2015 година, Џузе и јас прославивме 60 години заедно.

Му благодариме на Бога, Богородица и на сите оние кои не сакаа.



La Mazza Concetta Maglio, родена во Новара ди Сицилија на 18 април 1936 година.

Индекс

1. Татковата куќа
2. Надвор од овој свет
3. Игри во песок
4. Масло, пајажина и злото око
5. Бувовите
6. Восија прости ме (Светлината на ѕвездите)
7. Емилија
8. Летот на ластовиците
9. Вратата на рајот
10. Прекрасната туса
11. Порцеланско лице
12. Темјанушки
13. Нов живот
14. Нашите први гнезда
15. Му благодариме на Бога ...

